

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU4

2023 års redogörelse för företag med statligt ägande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden. Skrivelsen innehåller bl.a. verksamhetsberättelsen för företag med statligt ägande och beaktar utvecklingen för dessa bolag under i huvudsak 2022. Motionsyrkandena innehåller förslag som rör statens ägande och förvaltning av företag såväl på en övergripande nivå som i fråga om enskilda bolag.

Betänkandet innehåller 24 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Skrivelse 2022/23:140 2023 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag	8
Utskottets ställningstagande	16
Statens ägande och förvaltning av vissa företag	22
Utskottets ställningstagande	32
Reservationer	37
1. Översyn av statens företagsägande, punkt 2 (SD, C)	37
2. Statens ägande av företag, punkt 3 (SD)	37
3. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 (SD)	38
4. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 (V)	39
5. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 – motiveringen (S)	39
6. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (S)	40
7. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (V)	41
8. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (MP)	42
9. Övrigt om statens ägande och förvaltning, punkt 6 (SD)	42
10. Övrigt om statens ägande och förvaltning, punkt 6 (V)	43
11. Lernia AB, punkt 7 (S)	45
12. Lernia AB, punkt 7 (SD)	46
13. Postnord AB, punkt 8 (SD)	46
14. SAS AB, punkt 9 (MP)	48
15. SJ AB, punkt 10 (SD)	48
16. SJ AB, punkt 10 (V)	49
17. SJ AB, punkt 10 (MP)	50
18. Sveaskog AB, punkt 11 (SD)	51
19. Sveaskog AB, punkt 11 (MP)	52
20. AB Svenska Spel, punkt 12 (SD)	53
21. AB Svensk Bilprovning, punkt 13 (S)	54
22. Telia Company AB, punkt 14 (SD)	55
23. Vattenfall AB, punkt 15 (S)	55
24. Visit Sweden AB, punkt 16 (SD)	56
Särskilt yttrande	58
Visit Sweden AB, punkt 16 (S)	58
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	59
Skrivelsen	59
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	59
<i>Bilaga 2</i>	
Företag med statligt ägande	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag

1. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2022/23:140 till handlingarna.

2. Översyn av statens företagsägande

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:294 av Joar Forssell (L),

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:1409 av Carl Nordblom (M) och

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 1 (SD, C)

3. Statens ägande av företag

Riksdagen avslår motion

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 2 (SD)

4. Statligt ägda företags påverkansarbete

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8,

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2 och

2023/24:1861 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (S) – motiveringen

5. Statligt ägda företags klimatarbete

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4,

2023/24:1877 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (MP)

6. Övrigt om statens ägande och förvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 4–7,
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 och
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (V)

Statens ägande och förvaltning av vissa företag

7. Lernia AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (SD)

8. Postnord AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 10 och

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 13 (SD)

9. SAS AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:310 av Cecilia Rönn (L),

2023/24:695 av Boriana Åberg (M) och

2023/24:960 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 10.

Reservation 14 (MP)

10. SJ AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2023/24:1878 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 5 och

2023/24:2346 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (MP)

11. Sveaskog AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16,

2023/24:586 av Sten Bergheden (M),

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1–7,

2023/24:2005 av Sofie Eriksson m.fl. (S) och

2023/24:2068 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (MP)

12. AB Svenska Spel

Riksdagen avslår motion

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9.

Reservation 20 (SD)

13. AB Svensk Bilprovning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:150 av Magnus Jacobsson (KD),

2023/24:2537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 21 (S)

14. Telia Company AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt

2023/24:810 av Kadir Kasirga (S).

Reservation 22 (SD)

15. Vattenfall AB

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2539 av Lars Englund (M) yrkande 2 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 23 (S)

16. Visit Sweden AB

Riksdagen avslår motion

2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

Reservation 24 (SD)

17. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:680 av Leila Ali Elmi (MP),

2023/24:2107 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M) yrkande 2 och

2023/24:2537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1.

Stockholm den 25 januari 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Jessica Stegrod (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Eric Palmqvist (SD), Elin Söderberg (MP), Louise Eklund (L), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lili André (KD) och Ulf Lindholm (SD).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2023 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2022/23:140). Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet behandlar även 61 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24.

Under beredningen av ärendet fick utskottet den 18 januari 2024 information av statssekreterare Lars Hjalmered, Finansdepartementet, om Postnord AB.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1, och i bilaga 2 finns en tabell över företag med statligt ägande.

Utskottets överväganden

Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar främst till de grundläggande principer och regelverk som är styrande för statens bolagsförvaltning.

Jämför reservation 1 (SD, C), 2 (SD), 3 (SD) och 4 (V), motivreservation 5 (S) och reservation 6 (S), 7 (V), 8 (MP), 9 (SD) och 10 (V).

Skrivelsen

I skrivelse 2022/23:140 lämnar regeringen en redogörelse för förvaltningen av statens bolagsägande och för verksamheten i de bolag som Regeringskansliet förvaltade vid årsskiftet 2022/23. I skrivelsen anger regeringen att den aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir de bästa möjliga givet ett balanserat risktagande och se till att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. För att åstadkomma detta uppger regeringen att det är viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta konkurrera på sina marknader. Vidare framhålls vikten av att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt värdeskapande. En ökad globalisering, teknologisk utveckling och konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen. Som en konsekvens av detta har den statligt ägda bolagsportföljen förändrats betydligt över tid. För staten som ägare ingår att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Regeringen anför att inriktningen på många av bolagens verksamheter och samhällsuppdrag motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare.

Regeringen redovisar vidare att den i september 2022 gav Kammarkollegiet i uppdrag att betala ut 476 miljoner kronor i kapitaltillskott till Svenska rymdaktiebolaget (SSC) för omställning av bolagets verksamhet i enlighet med strategin för svensk rymdverksamhet (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:466). SSC:s samhällsuppdrag har historiskt finansierats med överskott från bolagets kommersiella verksamhet. I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108) ökades anslaget för rymdforskning och rymdverksamhet med 60 miljoner kronor 2023 för att finansiera SSC:s samhällsuppdrag.

Under 2022 sålde regeringen Metria AB till Sikri Holding AS (skr. 2021/22:140) och Orio AB till Hedin Mobility Group AB (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24). Av skrivelsen framgår att regeringen den 7 juni 2022 beslutade att sälja Orio AB för 508 miljoner kronor, i enlighet med riksdagens bemyndigande från 2013 (prop. 2012/13:99, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287). Försäljningen slutfördes den 9 juni 2022.

I skrivelsen anger regeringen även att förvaltningen av bolagen med statligt ägande flyttades från Näringsdepartementet till Finansdepartementet vid årsskiftet 2022/23, och samtidigt utökades förvaltningsansvaret till att omfatta ytterligare tre bolag (Apotek Produktion & Laboratorier AB, Miljömärkning Sverige AB och Systembolaget AB). Finansdepartementet har således förvaltningsansvar för majoriteten av de statligt ägda bolagen. Andra departement som också har förvaltningsansvar över statligt ägda bolag är Kulturdepartementet och Utrikesdepartementet.

I verksamhetsberättelsen, som är en del av skrivelsen, redovisar regeringen hur förvaltningen av statens bolagsägande utvecklades under 2022. Förändringar av styrelseledamöter redovisas t.o.m. maj 2023. I redovisningen ingår information om dels aktiebolag vars aktier förvaltas av Regeringskansliet, dels verksamheten i organisationerna Svenska skeppshypotekskassan, Stiftelsen Industrifonden och Stiftelsen Norrlandsfonden. Regeringen redogör även för statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande. Statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande 2020 beslutades i februari 2020 och är därmed oförändrade sedan 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2019/20:140). Regeringen avser att inom ramen för denna ägarpolicy fortsätta att utveckla bolagsstyrningen samt att vid behov revidera statens ägarpolicy.

Den årliga redogörelsen innehåller information om bolagen med statligt ägande inom områden som regeringen prioriterar, vilka kan ändras över tid. Regeringen anger att informationsgivningen till riksdagen tidigare har stärkts mot bakgrund av ett antal granskningsrapporter från Riksrevisionen. Regeringen avser att fortsätta utvecklingen av informationsgivningen för att säkerställa att riksdagen får en god bild av den statligt ägda bolagsportföljen. I den aktuella verksamhetsberättelsen ingår exempelvis mer detaljerad information om bolagens indirekta utsläpp av växthusgaser i deras värdekedjor, information om huruvida bolagen har fastställt mål för biologisk mångfald samt om bolaget lämnar en s.k. taxonomirapport.

I verksamhetsberättelsen beskrivs också processen för att nominera styrelseledamöter. I några avsnitt behandlas bolagens ekonomiska mål och Regeringskansliets arbete med att fastställa uppdragsmål, dvs. mål för de särskilt beslutade samhällsuppdragen. I verksamhetsberättelsen redogörs även för bolagens arbete med att fastställa strategiska mål för ett hållbart värdeskapande. Den innehåller också en återrapportering av Vattenfall AB:s hållbarhetsmål för 2030 och 2040.

Könsuppdelad statistik redovisas för styrelser, verkställande direktörer och ledningsgrupper liksom regeringens målsättningar för en jämn könsfördelning.

Motionerna

Översyn av statens företagsägande

Tobias Andersson m.fl. (SD) förordar i kommittémotion 2023/24:444 att regeringen uppmanas att göra en översyn av statens bolagsportfölj med fokus på eventuella avyttringar (yrkande 2).

I kommittémotion 2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 efterfrågas ett tillkännagivande om att staten bör göra genomlysningar av sina bolagsportföljer för att avyttra hela bolag eller de delar av bolag som med fördel kan drivas av andra aktörer.

Carl Nordblom (M) begär i motion 2023/24:1409 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att sälja fler statligt hel- och delägda företag.

I motion 2023/24:294 av Joar Forssell (L) förordas att regeringen uppmanas att utreda möjligheten att sälja eller avveckla samtliga statliga bolag.

Statens ägande av företag

I kommittémotion 2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) framförs att det finns statliga innehav som under vissa omständigheter skulle kunna reduceras. Ett tillkännagivande med bl.a. detta innehåll förordas i yrkande 1.

Statligt ägda företags påverkansarbete

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) förordar i partimotion 2023/24:68 yrkande 8 ett tillkännagivande om att samhällsägda företag bör uppträda neutralt och därför inte ska vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer.

I kommittémotion 2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska se över statliga bolags opinionsbildande arbete för att tydliggöra att bolagens kommunikationsarbete måste bedrivas på ett förtroendeingivande sätt.

Joakim Sandell m.fl. (S) efterfrågar i motion 2023/24:1861 yrkande 1 ett tillkännagivande om att de statligt ägda företagen ska lämna Svenskt Näringsliv och i stället ansluta sig till en arbetsgivarorganisation som inte bedriver politisk opinionsbildning. Vidare begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen i sin ägarpolicy ska ställa krav på att de statligt ägda bolagen redovisar vilka organisationer de är medlemmar i eller stöder på annat sätt samt hur stora belopp som betalas till varje organisation årligen.

I motion 2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2 förordas att staten som aktiv och ansvarsfull ägare ser över de

statligt ägda bolagen och deras vd:ars roll med syftet att de inte ska ägna sig åt politisk opinionsbildning.

Statligt ägda företags klimatarbete

I partimotion 2023/24:68 yrkande 3 anför Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att regeringen bör uppmanas att omarbete ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

Per Bolund m.fl. (MP) förordar i partimotion 2023/24:996 yrkande 4 ett tillkännagivande om att alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet.

När det gäller valberedningsarbetet i statligt ägda bolag anger Fredrik Olovsson m.fl. (S) i kommittémotion 2023/24:2683 yrkande 2 att regeringen bör uppmanas att säkerställa att styrelseledamöterna i dessa bolag har relevant kunskap om de utmaningar som följer av klimatomställningen.

Elin Söderberg m.fl. (MP) begär i kommittémotion 2023/24:1877 ett tillkännagivande om att alla statligt ägda bolag ska anta vetenskapligt baserade klimatmål (yrkande 1). Vidare förordas i yrkande 2 ett tillkännagivande om att alla statligt ägda bolag ska anta handlingsplaner för att nå vetenskapligt baserade klimatmål för den egna verksamheten och bidra till Parisavtalet. Därtill efterfrågas i yrkande 3 ett tillkännagivande om att statligt ägda bolag i ägardirektiv ska få i uppdrag att verka för att nå miljömålen, samt målen i Parisavtalet och Agenda 2030.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag

I partimotion 2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning om det statliga ägandet och de statligt ägda företagens demografiska ansvar och vilka demografiska effekter det har. I yrkande 2 förordas ett tillkännagivande om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen bedrivs ekonomiskt effektivt, och i de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statliga bolagens vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över. Vidare begär motionärerna i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på hur styrningen av de statligt ägda bolagen kan förtydligas ytterligare med hänsyn till de internationella riktlinjerna. I yrkande 5 efterfrågas ett tillkännagivande om att statliga bolag bör verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällen och öka exportvärdet. Vidare menar motionärerna i yrkande 6 att de statligt ägda bolagen snarast möjligt ska återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i respektive bolag och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet. Därtill begärs i yrkande 7 att regeringen återkommer med förslag på hur vidare krav på utvärdering och kontroll av de statligt ägda bolagens hållbarhetsredovisning kan införas.

Jimmy Ståhl m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2023/24:415 yrkande 10 att regeringen återkommer med förslag som skapar bättre balans mellan ekonomiska mål och samhällsuppdrag.

I kommittémotion 2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås att regeringen uppmanas att ta bort hållbarhetsmålet om att det i de statliga bolagsstyrelserna ska vara minst 40 procent av vardera könet.

I kommittémotion 2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) förordas att regeringen ska verka för att statliga svenska företag inte ska kunna stämma andra stater enligt ISDS-klausulen utan riksdagens godkännande (yrkande 3).

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Statens bolagsportfölj består av 43 bolag, varav 2 är börsnoterade, som är verksamma inom sektorerna basindustri och energi, fastigheter, finans, infrastruktur, tjänster, telekom, konsumenter och transporter. Flera av bolagen har startat som affärsverk, affärsverksamhet inom myndigheter eller statliga monopol. Flera av bolagen verkar på affärsmässiga grunder på fullt konkurrensutsatta marknader. 22 bolag har ett s.k. samhällsuppdrag som riksdagen beslutat särskilt om. Det innebär att de ska uppnå andra mål än ekonomisk avkastning.

Grunder för förvaltning av statliga företag

Riksdagen beslutar om grunderna för hur statens tillgångar ska förvaltas och förfogas över, vilket innefattar de statligt ägda bolagen. Enligt de riktlinjer som riksdagen beslutade om våren 1996 (prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26) ska följande huvudprinciper gälla för förvaltningen av bolag med statligt ägande:

- Statligt ägda företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning.
- Den som utövar förvaltningen av ett statligt ägt företag ska med utgångspunkt i uppsatta verksamhetsmål aktivt följa företagets utveckling och vidta nödvändiga åtgärder för att företaget ska uppfylla kraven på effektivitet, avkastning och strukturanpassning.

Regeringens förvaltningsmandat

Regeringen förvaltar och förfogar enligt 9 kap. 8 § regeringsformen, med vissa undantag, över statens tillgångar. Enligt 9 kap. 9 § regeringsformen beslutar riksdagen om grunderna för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar. Bestämmelser om förvärv och överlåtelse av egendom, däribland aktier och andelar i företag, finns i budgetlagen (2011:203). Enligt 8 kap. 3 § budgetlagen får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande förvärva aktier eller andelar i ett företag eller på annat sätt öka statens röst- eller ägarandel i

ett företag. Regeringen får inte heller utan riksdagens bemyndigande skjuta till kapital till ett företag. Enligt 8 kap. 4 § andra stycket budgetlagen får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar. Utöver vad som framgår av dessa bestämmelser krävs riksdagens godkännande vid väsentliga ändringar av bolagens verksamhetsföremål. Riksdagsbeslut krävs däremot inte för t.ex. utdelningar, eftersom dessa ingår i den löpande förvaltningen.

Lagstiftning

Bolagen med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag. Det handlar t.ex. om aktiebolags-, årsredovisnings-, konkurrens- och bokförings- och säkerhetsskyddslagen samt värdepappers- och insiderlagstiftningen. Bolagen kan också omfattas av direkt tillämpliga EU-förordningar, t.ex. marknadsmissbruksförordningen och dataskyddsförordningen. Därutöver kan de bolag med statligt ägande som är verksamma inom en viss sektor, liksom privatägda bolag, lyda under särskild sektorslagstiftning. Arbetet inom Regeringskansliet är fördelat så att ansvaret för särskild sektorslagstiftning typiskt sett ligger på andra enheter än de enheter som förvaltar bolagen med statligt ägande. Därigenom upprätthålls en åtskillnad mellan statens roll som ägare och lagstiftare.

Vidare gäller EU:s bestämmelser om statligt stöd. Reglerna gäller för allt stöd från staten till såväl statligt som privat ägda företag. Syftet med reglerna är att förhindra att en medlemsstat snedvrider konkurrensen genom stöd som stärker det inhemska näringslivets konkurrenskraft till nackdel för företag i en annan medlemsstat. Enligt EU:s regelverk ska den s.k. marknadsekonomiska investeringsprincipen tillämpas bl.a. vid kapitaltillskott i bolag med statligt ägande. Normalt är principen uppfylld om kapitaltillskott lämnas på villkor och under förutsättningar som en privat investerare skulle ha accepterat.

Styrning av bolag med statligt ägande

Aktiebolag med statligt ägande regleras av aktiebolagslagen (2005:551), och i egenskap av företrädare för statens ägande lyder regeringen alltså under samma regler som andra bolagsägare. Innebörden av detta är bl.a. att ägarinflytandet utövas i bolagets beslutande organ, bolagsstämman (7 kap. 1 § aktiebolagslagen). Bortsett från arbetstagarrepresentanterna utser stämman styrelsens ledamöter, vilka i ett statligt helägt företag representerar staten som ägare. Styrelsen utser i sin tur verkställande direktör. Genom bl.a. valet av styrelse och möjligheten att föra in särskilda bestämmelser i bolagsordningen kan statens representanter på bolagsstämman påverka inriktningen av bolagets verksamhet.

Bolagets styrelse ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. I detta ingår att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att se till att bolaget har en betryggande internkontroll.

Den löpande verksamheten sköts av bolagets ledning. Styrelsen i bolag med statligt ägande ska genom styrelseordföranden samordna sin syn med företrädare för ägaren när bolaget står inför särskilt viktiga avgöranden (ägarsamordning). Vid regelbundna möten mellan företrädare för bolag respektive ägare (ägardialog) följs bl.a. målen för bolagen upp.

Statens ägarpolicy

I Statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande 2020 redogörs för grunderna för de uppdrag och mål som sätts upp för bolag med statligt ägande. Det redogörs även för tillämpliga ramverk och viktiga principfrågor när det gäller styrningen av bolagen. I ägarpolicyn ingår vidare regeringens principer för bolagsstyrning, ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare samt extern rapportering i bolag med statligt ägande. Statens ägarpolicy ska tillämpas i bolag med statligt majoritetsägande. I övriga bolag, där staten är delägare, verkar staten i dialog med övriga ägare för att ägarpolicyn ska tillämpas.

Uppdrag och mål för bolag med statligt ägande

Bolagsordningen

Genom bolagsordningen bestämmer ägaren bolagets verksamhetsföremål och vissa angivna ramar för verksamheten. I bolag med statligt ägande har verksamhetsföremålet sin grund i riksdagens beslut om bolagets uppdrag. Bolagsordningarna utgår från aktiebolagslagens regler för bolag med aktier upptagna till handel på en reglerad marknad, Svensk kod för bolagsstyrning och Statens ägarpolicy.

Särskilt beslutade samhällsuppdrag

Vissa bolag med statligt ägande har ett samhällsuppdrag som riksdagen beslutat särskilt om. Ett sådant uppdrag innebär att bolaget ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. I vissa fall kan verksamheter inom ramen för ett särskilt beslutat samhällsuppdrag delfinansieras genom anslag på statsbudgeten. Vilka bolag som har samhällsuppdrag framgår av tabellen i bilaga 2.

Ägaranvisningar

Genom en s.k. ägaranvisning kan ägaren ge instruktioner till bolagets styrelse. I bolag med statligt ägande används ägaranvisningar i huvudsak för bolag som har särskilt beslutade samhällsuppdrag, får anslag eller befinner sig i omstrukturering eller vid avregleringar och andra liknande väsentliga förändringar.

Ägaranvisningar ska till sitt innehåll vara relevanta, konkreta och tydliga samt formaliseras genom beslut på bolagsstämman. Om ett uppdrag lämnas i en ägaranvisning ska det tydligt framgå av ägaranvisningen hur uppdraget ska finansieras, redovisas och följas upp.

Ekonomiska mål

Ekonomiska mål är ett viktigt verktyg i bolagsstyrningen av bolagen med statligt ägande. Ägarens syfte med att fastställa ekonomiska mål för bolagen är att

- säkerställa värdeskapande genom att styrelsen och företagsledningen arbetar mot långsiktiga, ambitiösa och realistiska mål
- uppnå kapitaleffektivitet genom att tydliggöra kostnaden för eget kapital
- hålla bolagens finansiella risk på en rimlig nivå
- tillförsäkra ägaren direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn till bolagens framtida kapitalbehov och finansiella ställning
- på ett strukturerat sätt mäta, följa upp och utvärdera bolagens lönsamhet, effektivitet och risknivå.

Uppdragsmål för bolag med särskilt beslutade samhällsuppdrag

För att kunna utvärdera och följa upp hur de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs fastställs i relevanta fall uppdragsmål. Syftet med att fastställa uppdragsmål för bolagen är att

- säkerställa att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl
- tydliggöra kostnaden för utförandet av de särskilt beslutade samhällsuppdragen
- möjliggöra uppföljning och rapportering till riksdagen och andra intressenter samt klargöra förutsättningarna för de ekonomiska målen.

Konstitutionsutskottets granskning av statligt ägda bolag med samhällsuppdrag

Konstitutionsutskottet (KU) granskade hösten 2023 inom ramen för granskningen av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning styrningen av statligt ägda bolag med samhällsuppdrag (bet. 2023/24:KU10). Syftet med granskningen var att på en övergripande nivå se över formerna för regeringens styrning av bolagen. Konstitutionsutskottet gjorde en genomgång av årsakterna för samtliga bolag med särskilt beslutade samhällsuppdrag och i förekommande fall akter som upprättats för att diarieföra ett särskilt ärende inom ramen för förvaltningen av dessa bolag. Därutöver gick KU även igenom den särskilda akten för utskick till samtliga bolag med statligt ägande. Totalt rör det sig om 22 av statens 43 bolag.

Investeringsavtal

Twistlösning mellan investerare och stat (investor-state dispute settlement, ISDS) är ett internationellt skiljeförfarande som kommer till stånd när en investerare anser att en stat brutit mot ett ingånget investeringsavtal.

Tidigare riksdagsbehandling.

Flera av motionerna som behandlas i detta avsnitt tar upp förslag som liknar förslag som utskottet behandlat tidigare. Det handlar t.ex. om statens företagsägande, övergripande frågor om förvaltning och uppdrag samt statligt ägda företags påverkansarbete och klimatarbete. Utskottet behandlade sådana frågor senast hösten 2022 i betänkande 2022/23:NU4. Utskottet hänvisade då främst till de grundläggande principer och regelverk som är styrande för statens bolagsförvaltning.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Skrивelsen
- Översyn av statens företagsägande
- Statens ägande av företag
- Statligt ägda företags påverkansarbete
- Statligt ägda företags klimatarbete
- Övrigt om statens ägande och förvaltning.

Skrивelsen

Bolag med statligt ägande utgör en betydande del av det svenska näringslivet. I den statliga bolagsportföljen finns ett fyrtiotal hel- och delägda företag, varav två är börsnoterade.

Systemet med årliga redogörelser från regeringen för företag med statligt ägande baseras på ett beslut av riksdagen från 1981 (prop. 1980/81:22, bet. 1980/81:NU29). Som utskottet vid ett flertal tillfällen framhållit är det av stor vikt att regeringen årligen lämnar dessa redogörelser och att innehållet är utformat så att riksdagen kan följa regeringens förvaltning och utvecklingen i bolagsportföljen. Redogörelsen har under åren utvecklats till både form och innehåll. Utskottet vill understryka vikten av att regeringen fortsätter att utveckla innehållet i den årliga skrивelsen så att riksdagen får en god bild av såväl utvecklingen i bolagsportföljen som hur förvaltningen utövas.

Mot bakgrund av det anförda vill utskottet i detta sammanhang även uppmärksamma den granskning som KU genomförde under hösten 2023 av styrningen av statligt ägda bolag med samhällsuppdrag (bet. 2023/24:KU10). Näringsutskottet vill inledningsvis framhålla att utskottet välkomnar KU:s granskning och noterar att företrädare för alla partier i denna del enhälligt står bakom ställningstagandet. Utskottet vill med anledning av detta särskilt lyfta fram följande. I betänkandet påminner KU om att regeringen i 2022 års skrивelse om företag med statligt ägande, som näringsutskottet behandlade i januari 2022, anförde att den framöver avser att årligen redovisa med vilka bolag ägardialoger genomförts för att öka transparensen och ytterligare stärka

det systematiska genomförandet (skr. 2021/22:31, bet. 2021/22:NU4). KU noterar att någon sådan redogörelse inte återfinns i den nu aktuella skrivelsen. Utskottet vill instämma i vad KU anför om vikten av transparens och samtidigt påminna regeringen om dess avsikt att redovisa vilka bolag den genomfört ägardialoger med under året.

KU konstaterar vidare att flertalet statligt ägda bolag med särskilt beslutat samhällsuppdrag har uppdragsmål. Vidare framkommer det av granskningen att det är regeringens avsikt att genomföra en uppdragsmåls-process med de bolag som ännu inte har något uppdragsmål. Mot bakgrund av de fördelar som uppdragsmål kan medföra framhåller KU, i likhet med vad näringsutskottet tidigare också anført, vikten av att, i den takt som förutsättningarna tillåter och med beaktande av tillgängliga resurser, genomföra en uppdragsmålsprocess för samtliga bolag med särskilt beslutat samhällsuppdrag. Utskottets uppfattning kvarstår.

KU instämmer även i det som näringsutskottet tidigare anført om vikten av tydlighet, öppenhet och transparens i styrningen av statligt ägda bolag för att den demokratiska kontrollen och möjligheten att utkräva ansvar ska fungera. Samtidigt konstaterar KU att det för en utomstående inte är lätt att få en överblick över vilka styrdokument som finns för respektive bolag med statligt ägande, inkluderat avtal och årliga riktlinjer när det finns. Utskottet delar KU:s uppfattning att en sammanställning i lämplig form av aktuella styrdokument för de olika bolagen skulle kunna öka transparensen och tillgängligheten gentemot allmänheten. För de bolag som har ett särskilt beslutat samhällsuppdrag är det lämpligt att även riksdagens beslut framgår av en sådan sammanställning.

Avslutningsvis vill utskottet instämma i vad KU anför om att det förutsätter att Regeringskansliet i det fortsatta arbetet vidtar de åtgärder som bedöms nödvändiga utifrån vad KU uttalat i betänkandet.

Med detta föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Översyn av statens företagsägande

I ett antal motioner efterfrågas en översyn av statens företagsägande i syfte att staten helt eller delvis ska avveckla sitt ägande i vissa bolag. Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden anføra följande. Den statliga bolagsportföljen bestod vid årsskiftet 2022/23 av 36 helägda och 7 delägda bolag med ett sammanlagt värde på ca 850 miljarder kronor. Av de statligt ägda bolagen har 22 stycken ett av riksdagen särskilt beslutat samhällsuppdrag, vilket innebär att de ska skapa samhällsnytta som inte alltid går att mäta i ekonomiska termer. Flera av bolagen har startat som affärsverk, affärsverksamhet inom myndighet eller statliga monopol. I dag verkar de flesta av bolagen på fullt konkurrensutsatta marknader, varför det är viktigt att de liksom privatägda bolag agerar långsiktigt, effektivt och lönsamt samt ges förmåga att utvecklas. Utskottet vill framhålla att regeringen aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna

i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir den bästa möjliga givet ett balanserat risktagande samt att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. Det är vidare viktigt att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt och hållbart värdeskapande. Utskottet vill även påminna motionärerna om vad regeringen anför i skrivelsen om att det ingår för staten som aktiv och professionell ägare att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Vidare anger regeringen att inriktningen på många av bolagens verksamhet och samhällsuppdrag motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare. Utskottet ser således inget skäl att tillstyrka något av de här aktuella förlagen.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Statens ägande av företag

Mot bakgrund av vad som efterfrågas i en motion om statens ägande av företag vill utskottet påminna om att staten ska vara en aktiv och professionell ägare med fokus på långsiktigt och hållbart värdeskapande. Att vara en aktiv och professionell ägare innebär bl.a. att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Utskottet menar därmed att motionsyrkandet kan lämnas utan vidare åtgärd och avstyrker det.

Statligt ägda företags påverkansarbete

I ett antal motioner efterfrågas tillkännagivanden om att regeringen behöver ta fram riktlinjer för statligt ägda bolags kommunikations- och opinionsbildande arbete. Vidare förordas att de statligt ägda bolagen inte ska få vara medlemmar i vissa intresseorganisationer, som t.ex. Svenskt Näringsliv. Utskottet vill här framhålla att bolagen med statligt ägande är självständiga juridiska personer, och liksom övriga svenska aktiebolag lyder de under aktiebolagslagen (2005:551). Enligt aktiebolagslagen ansvarar styrelsen för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och ska, liksom bolagets ledning, se till bolagets bästa. Det är styrelsen som utser bolagets vd och som gör bedömningen av hans eller hennes övriga uppdrag. Det är även bolagets ledning som ansvarar för verksamheten. Vidare vill utskottet påminna om att de riktlinjer som ställs upp i Statens ägarpolicy, vilken utgör en bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag, anger att bolagen ska agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Vad gäller de statligt ägda bolagens kommunikations- och påverkansarbete utgår utskottet från att bolagen och deras representanter för fram argument och ståndpunkter i debatten som är balanserade och välgrundade. Vidare när det gäller medlemskap i vissa intresseorganisationer står det var och en fritt att inom ramen för regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet sluta sig samman med andra för allmänna och enskilda syften. Därmed ser utskottet inte skäl att förorda några tillkännagivanden i linje med det som anförs i de nämnda motionerna.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Statligt ägda företags klimatarbete

I ett antal motioner förordas tillkännagivanden som rör de statligt ägda företagens klimatarbete. Utskottet vill därför påminna om vad som anges i ägarpolicyn. Ägarpolicyn är en bolagsrättsligt bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag, som bl.a. innehåller riktlinjer för hållbart värdeskapande och strategiska mål. I ägarpolicyn uttrycks att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för bolagens arbete. Utskottet kan konstatera att det framgår av ägarpolicyn att det är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för en miljömässigt hållbar utveckling med minskad klimat- och miljöpåverkan. Bolagen ska inom sin bransch vara föredömen på miljö- och klimatområdet och arbeta för att nationella miljö- och klimatmål som riksdagen beslutat om samt Parisavtalet ska nås.

Utskottet vill även med anledning av tidigare nämnda motionsyrkanden och ett motionsyrkande om att ändra avkastningskraven för statligt ägda bolag med ansvar för naturresurser påminna om att de statligt ägda bolagen ska styras enligt den svenska bolagsstyrningsmodellen. Modellen innebär bl.a. att de statliga bolagen associationsrättsligt styrs på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär att det är styrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och att bolagets ledning sköter den operationella driften av bolagets verksamhet. Bolag med statligt ägande lyder alltså som utgångspunkt under samma lagar som privatägda bolag. Vidare vill utskottet framhålla att vissa bolag dessutom har särskilt beslutade samhällsuppdrag. I dessa fall har riksdagen beslutat att bolaget i förekommande fall ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. Samtidigt gäller att ägarens kostnad för eget kapital är en viktig utgångspunkt för de ekonomiska målen. Det är denna kostnad som ytterst avgör om staten som ägare får en rimlig och marknadsmässig kompensation för det risktagande som ägandet i ett bolag innebär.

Därtill efterfrågas i en motion ett tillkännagivande om valberedningsarbetet i statligt ägda bolag, och utskottet vill här påminna om vad som anges i regeringens skrivelse. I skrivelsen framför regeringen att utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot ska vara kompetensbehovet i respektive bolagsstyrelse. Regeringen anser vidare att det är viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för bolaget, även när bolaget utvecklas och omvärlden förändras. Därutöver framhåller regeringen att hållbart företagande är en viktig fråga för staten som ägare och att det krävs att styrelsen har förmåga att arbeta strategiskt inom detta område.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Övrigt om statens ägande och förvaltning

Utskottet behandlar i det följande motionsyrkanden om inriktningen för vissa delar av den övergripande förvaltningen av statligt ägda bolag. Det handlar bl.a. om förslag till tillkännagivanden om de statligt ägda bolagens demografiska ansvar, deras vinstkrav och styrningen av dessa bolag. Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden inledningsvis påminna om vad utskottet tidigare framfört bl.a. om vikten av statens ägarpolicy för förvaltningen av de statligt ägda bolagen. Ägarpolicyen är en bolagsrättsligt bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag och innehåller bl.a. riktlinjer om hållbart värdeskapande och strategiska mål och systematiskt säkerhetsarbete. I ägarpolicyen uttrycks vidare att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för arbetet. Utskottet vill även påminna om att bolagen ska styras enligt den svenska bolagsstyrningsmodellen, vilket bl.a. innebär att de statliga bolagen associationsrättsligt styrs på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär att det är styrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och att bolagets ledning sköter den operationella driften av bolagets verksamhet. Bolag med statligt ägande lyder alltså som utgångspunkt under samma lagar som privatägda bolag. Vidare vill utskottet framhålla att vissa bolag dessutom har särskilt beslutade samhällsuppdrag. I dessa fall har riksdagen beslutat att bolaget i förekommande fall ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. Utskottet kan vidare konstatera att staten är en stor företagsägare och kommer att vara det inom överskådlig tid. Det är därutöver ett faktum att de flesta av de statligt ägda bolagen i dag verkar på fullt konkurrensutsatta marknader. Utskottet vill därför på ett övergripande plan framhålla vikten av att dessa bolag konkurrerar på samma villkor som andra bolag och agerar långsiktigt, effektivt och lönsamt samt ges en förmåga att utvecklas. Utskottet ser därmed inte några skäl att uppmana regeringen att, som föreslås i ett antal motionsyrkanden, vidta åtgärder för att på ett övergripande plan ändra den statliga förvaltningsmodellen av dessa bolag.

I fråga om åtgärder för att de statligt ägda bolagen ska förstå de internationella riktlinjerna, såsom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) riktlinjer för multinationella företag, framgår det av skrivelsen att regeringen inte ser något behov av ytterligare ägarstyrning. Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att det framgår av statens ägarpolicy vilka riktlinjer som ska beaktas och gör ingen annan bedömning än regeringen i fråga om att det är varje bolags ansvar att bedöma och säkerställa

den kompetens som krävs för att hantera de krav som ägaren ställer inom området hållbart företagande.

När det gäller ett motionsyrkande om bolagens hållbarhetsrapportering noterar utskottet att det framgår av skrivelsen att det pågår en rad initiativ hos internationella organisationer som syftar till att utveckla bolagens hållbarhetsrapportering. Utskottet noterar också att regeringen anför att den avser att fortsätta följa utvecklingen inom området och att den kontinuerligt utvärderar de krav staten som ägare ställer på bolag med statligt ägande i förhållande till de regleringsförändringar som genomförs inom t.ex. hållbarhetsrapportering.

Därtill finns ett förslag i en motion om att statligt ägda bolag inte ska kunna stämma andra stater i enlighet med investeringsskyddsklausuler i vissa avtal utan riksdagens godkännande. Med anledning av denna motion vill utskottet påminna om att de statligt ägda bolagens styrelser och ledningar är skyldiga att tillvarata bolagets ekonomiska intressen och agera i enlighet med regeringens ägarpolicy. Frågor om eventuella rättsliga åtgärder som enskilda statliga bolag vidtar likt de som beskrivs i den aktuella motionen är följaktligen ett ansvar för bolagens styrelser och ledningar. Utskottet förväntar sig att de statliga bolagen agerar korrekt och på lämpligt sätt för att tillvarata bolagens intressen.

När det gäller sammansättningen av bolagens styrelser förordas i en motion ett tillkännagivande om att regeringen ska ta bort målet om att varje styrelse ska bestå av minst 40 procent av vardera könet. Utskottet avser inte att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande. Utskottet vill i stället hänvisa till de riktlinjer om styrelsenomineringsprocessen och styrelsens sammansättning som finns i ägarpolicy. Ägarpolicy innehåller därutöver riktlinjer om bolagens jämställdhetsarbete. Här framgår att bolagen ska vara föredömen i jämställdhetsarbetet och arbeta aktivt med jämställdhet i sin verksamhet, inte minst vid tillsättningar på chefsnivå. Utskottet avser mot bakgrund av det sagda inte heller att förorda något tillkännagivande om en kartläggning av könsfördelning i bolagen i enlighet med det som förordas i en annan motion.

Utskottet avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden.

Statens ägande och förvaltning av vissa företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statens ägande och förvaltning av Lernia AB, Orio AB, Postnord AB, Samhall AB, SAS AB, SJ AB, Sveaskog AB, AB Svenska Spel, AB Svensk Bilprovning, Svevia AB, Telia Company AB, Vattenfall AB och Visit Sweden AB. Utskottet hänvisar bl.a. till grundläggande principer för förvaltningen av företag med statligt ägande, tidigare riksdagsbeslut och pågående arbete och utredningar.

Jämför reservation 11 (S), 12 (SD), 13 (SD), 14 (MP), 15 (SD), 16 (V), 17 (MP), 18 (SD), 19 (MP), 20 (SD), 21 (S), 22 (SD), 23 (S) och 24 (SD) samt det särskilda yttrandet (S).

Motionerna

Lernia AB

I kommittémotion 2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3 förordas att riksdagen ska återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB.

Tobias Andersson m.fl. (SD) efterfrågar i kommittémotion 2023/24:444 yrkande 5 ett tillkännagivande om att regeringen ska initiera avyttringen av Lernia AB i enlighet med det bemyndigande som riksdagen har beslutat om.

Postnord AB

I kommittémotion 2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för en uppdelning av Postnord AB.

SAS AB

I kommittémotion 2023/24:960 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 10 efterfrågas ett tillkännagivande om att sälja statens innehav i flygbolaget SAS.

Boriana Åberg (M) framför i motion 2023/24:695 att regeringen bör överväga att avveckla det statliga ägandet i SAS.

I motion 2023/24:310 av Cecilia Rönn (L) efterfrågas ett tillkännagivande om att det är dags att sälja SAS.

SJ AB

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) efterfrågar i partimotion 2023/24:2346 yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmissiga villkor.

I kommittémotion 2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 4 förordas ett tillkännagivande om behovet av sänkta finansiella mål för SJ AB.

Tobias Andersson m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2023/24:444 yrkande 7 ett tillkännagivande om att se över statens finansiella mål för SJ AB, vilket enligt motionärerna bör sänkas.

Daniel Helldén m.fl. (MP) framför i kommittémotion 2023/24:1878 yrkande 5 att riksdagen bör uppmana regeringen att utreda bolagiseringen av SJ med syftet att se över om SJ kan avbolagiseras och fjärtrafiken återtas i ett statligt verk.

Sveaskog AB

I kommittémotion 2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska ålägga Sveaskog att anvisa marker för torvbruk på de marker Sveaskog förfogar över.

Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) efterfrågar i kommittémotion 2023/24:2068 yrkande 9 ett tillkännagivande om att Sveaskogs skogsinnehav inte ska minska och en del av Sveaskogs marker ska användas för att fortsätta att utveckla metoder för vardagshänsyn och för att utreda förutsättningarna för kontinuitetsskogsbruk.

Sten Bergheden (M) begär i motion 2023/24:586 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog.

Sofie Eriksson m.fl. (S) förordar i motion 2023/24:2005 att regeringen uppmanas att överväga att se över hur Sveaskog kan få i uppdrag att ytterligare utveckla naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten.

I motion 2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkande 1 efterfrågas ett tillkännagivande om att Sveaskogs bolagsordning bör kompletteras med ett krav på att verksamheten ska bedrivas inom ramen för miljömålet Levande skogar. I yrkande 2 förordas ett tillkännagivande om att Sveaskogs mål för skyddade områden om 20 procent (exklusive naturhänsyn i produktionsskogen) ska vara ett minimikrav som utgår från naturvärden, med en god geografisk spridning. Därtill begär motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att Sveaskog bör ges ett tydligt ägardirektiv med målet att de ska vara föregångare i hållbart skogsbruk, genom bl.a. utveckling av ett ekosystembaserat och hyggesfritt skogsbruk samt genom att bidra till ett rikt djurliv. I yrkande 4 efterfrågar motionärerna därutöver ett tillkännagivande om att Sveaskog ska offentliggöra sina naturvärdesinventeringar. Vidare förordas i yrkande 5 ett tillkännagivande om att Sveaskog i de fall de säljer jaktlicenser eller jaktkvoter bör låta jakten anpassas efter tillgången på vilt. Av yrkande 6 framgår att motionärerna även vill se ett tillkännagivande om att Sveaskog ska respektera det strikta skyddet för arternas viloplats och fortplantningsområden för de arter som finns omnämnda i artskyddsförordningen. Motionärerna efterfrågar i yrkande 7 också ett tillkännagivande om att Sveaskog årligen måste redovisa i årsredovisningen hur den avverkade volymen skog har sänkt värdet på statens skogar i förhållande till vad motsvarande virkesvolym är värd på rot.

AB Svenska Spel

I kommittémotion 2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 efterfrågas ett tillkännagivande om att Svenska Spel ska delas i två olika bolag där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i det andra. Vidare föreslås i yrkande 9 att staten ska avyttra den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden.

AB Svensk Bilprovning

I kommittémotion 2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 förordas ett tillkännagivande om att återkalla bemyndigandet att sälja AB Svensk Bilprovning.

I motion 2023/24:2537 yrkande 2 begär Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) en successiv försäljning av statens aktier i Bilprovningen.

Magnus Jacobsson (KD) anför i motion 2023/24:150 att riksdagen bör uppmana regeringen att avyttra AB Svensk Bilprovning.

Telia Company AB

Jimmy Ståhl m.fl. (SD) efterfrågar i kommittémotion 2023/24:415 yrkande 4 ett tillkännagivande om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur. Vidare förordas i yrkande 5 ett tillkännagivande om att staten vid en försäljning av Telia Company AB efter en delning av bolaget endast ska behålla sitt ägande i de delar som innehåller samhällsviktig it-infrastruktur.

I motion 2023/24:810 av Kadir Kasirga (S) förordas att regeringen uppmanas att styra Telia i en samhällsbärande riktning.

Vattenfall

I kommittémotion 2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 efterfrågas ett tillkännagivande om ägarstyrningen av Vattenfall AB.

Lars Englund (M) begär i motion 2023/24:2539 yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över en ökad statlig styrning av Vattenfall AB och dess dotterbolag, där dessa ges ett förnyat uppdrag i syfte att öka planerbar elproduktion på kortast möjliga tid och vinstintresset eventuellt behöver elimineras.

Visit Sweden AB

I kommittémotion 2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att ge Visit Sweden i uppdrag att stärka sina marknadsföringsinsatser. Vidare anser motionärerna i yrkande 8 att regeringen ska uppmanas att permanenta Visit Swedens tillfälliga svemesteruppdrag.

Statens ägande och förvaltning av vissa övriga företag

Leila Ali Elmi (MP) anger i motion 2023/24:680 att regeringen bör uppmanas att skrota Samhalls vinstkrav.

Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M) anför i motion 2023/24:2107 yrkande 2 att regeringen bör se över möjligheten att sälja Svevia AB.

I motion 2023/24:2537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att avyttra statens aktier i Orio AB.

Bakgrund och pågående arbete

Försäljningsbemyndiganden

För närvarande finns bemyndiganden från riksdagen som ger regeringen möjlighet att minska eller avveckla statens ägande i

- AB Svensk Bilprovning (prop. 2009/10:54, bet. 2009/10:NU10, rskr. 2009/10:162)
- Lernia AB (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:NU1, rskr. 2012/13:103)
- SAS AB (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, rskr. 2009/10:220).

Postnord AB

Postnord AB erbjuder kommunikations- och logistiklösningar inom Norden. Moderbolaget Postnord, som är ägare till dotterbolagen Post Danmark A/S och Postnord Group AB, är ett svenskt publikt bolag som ägs till 40 procent av den danska staten och till 60 procent av den svenska staten. Rösterna fördelas 50/50 mellan ägarna. Postnord är Nordens största bolag inom kommunikations- och logistiktjänster och marknaderna sträcker sig från distribution av fysiska brev och paket till delvis eller helt elektroniska tjänster. Postnord tillhandahåller rikstäckande postservice i Sverige och Danmark och hanterade 2022 ca 1,3 miljarder paket, brev och andra försändelser. Bolaget har inte något särskilt beslutat samhällsuppdrag men ett uppdrag som rör samhällsomfattande postservice, knutet till tillståndet att bedriva verksamhet.

Regeringen gav den 26 januari 2023 Postfinansieringsutredningen ett tilläggsuppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en skyldighet för privatpersoner, enskilda näringsidkare och juridiska personer att ansluta sig till en digital brevlåda för att kunna ta emot säkra elektroniska försändelser från myndigheter (dir. 2023:7). Av kommittédirektivet framgår att tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2024 och att delarna i de ursprungliga direktiven skulle överlämnas i ett delbetänkande till regeringen senast den 31 januari 2023. Postfinansieringsutredningen överlämnade därför sitt delbetänkande Posttjänst för hela slanten (SOU 2023:4) till regeringen den 30 januari 2023. Utredningen har haft i uppdrag att utreda möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten. Bakgrunden till

uppdraget är bl.a. de minskande brevmängderna under 2000-talet. Syftet är att klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan vara fullt ut självfinansierad. I betänkandet lämnas bl.a. förslag på en förordning om statlig ersättning för tillhandahållande av den samhällsomfattande posttjänsten som är anpassad efter EU:s statsstödsregler. Betänkandet har remissbehandlats.

Den 5 oktober 2023 och 18 januari 2024 lämnade statssekreterare Lars Hjälmered information till utskottet om Postnord AB.

Samhall AB

Samhall är ett statligt ägt bolag med ett samhällsuppdrag att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns. Målgruppen för skyddat arbete på Samhall är de som har en så nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning att de inte kan få annat arbete eller stöd genom andra insatser.

Riksrevisionen konstaterar i sin granskningsrapport Samhalls samhällsuppdrag – styrning och organisation i behov av förändring (RiR 2023:14) att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga. Som svar på Riksrevisionens granskning anger regeringen i sin skrivelse att den välkomnar Riksrevisionens granskning samt att den avser att göra en grundlig översyn, exempelvis i form av en utredning, av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar (skr. 2023/24:51). Arbetsmarknadsutskottet kommer att behandla skrivelsen under våren 2024.

Regeringen beslutade den 11 januari 2024 att tillsätta en utredning för att göra en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Syftet med översynen är att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd (dir. 2024:4). Uppdraget ska redovisas senast den 24 mars 2025.

SAS AB

SAS AB är ett skandinaviskt flygbolag baserat i Sverige, Norge och Danmark. SAS AB är koncernens moderbolag. Bolaget saknar ett särskilt samhällsuppdrag. Mot bakgrund av bl.a. förändrade resmönster på grund av pandemin lanserade koncernen under 2022 ett sparpaket och en refinansieringsplan under namnet SAS Forward.

I budgetpropositionen för 2024 begär regeringen att riksdagen under 2024 förlänger bemyndigandet om att för statens räkning, helt eller delvis, konvertera svenska statens fordringar enligt befintliga hybridinstrument i SAS AB till nya aktier i SAS AB (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24). Vidare begär regeringen att riksdagen även förlänger bemyndigandet om att regeringen även under 2024 för anslaget 1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag för statens

räkning, helt eller delvis, får konvertera svenska statens utestående lånefordringar på konsortiet Scandinavian Airlines System Denmark–Norway–Sweden till nya aktier i SAS AB. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2023/24:NU1, rskr. 2023/24:108).

Den 5 oktober 2023 lämnade statssekreterare Lars Hjalmered information till utskottet med anledning av att SAS AB den 3 oktober 2023 meddelat att bolaget avser att gå vidare med ett konsortium av investerare i sin kapitalanskaffningsprocess.

SJ AB

SJ AB bildades 2001 i samband med bolagiseringen av affärsverket Statens järnvägar. SJ AB är den största operatören av persontrafik på järnväg i Sverige och är ett statligt helägt företag. SJ är huvudsakligen verksamt på marknaden för regionala och långväga resor. Bolaget verkar inom två typer av trafik, kommersiell trafik och upphandlad trafik (som upphandlas i konkurrens av Trafikverket eller av regionala kollektivtrafikmyndigheter). SJ driver både kommersiell trafik och upphandlad trafik på affärsmässiga grunder i konkurrens med andra tågoperatörer samt med bil, flyg och buss. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag. SJ:s beslutade ekonomiska mål anger att avkastningen på operativt kapital ska uppgå till minst 7 procent i genomsnitt och att nettoskuldssättningsgraden ska ligga på 0,5–1,0 gånger på sikt. Utdelningen till ägaren ska långsiktigt uppgå till mellan 30 och 50 procent av årets resultat. Under 2022 ökade resandet med 47 procent, vilket medfört att SJ levererat ett positivt resultat. Avkastningen på det operativa kapitalet uppgick under 2022 till 10,2 procent, nettoskuldssättningsgraden var 0,47 gånger och ingen utdelning beslutades för året.

Sveaskog AB

Sveaskog AB är ett statligt helägt bolag och Sveriges största skogsägare och förvaltar ca 4 miljoner hektar mark. Bolagets skogsinnehav är spritt över hela Sverige men har sin tyngdpunkt i norra Sverige. Sveaskog ska vara en oberoende aktör på virkesmarknaden med kärnverksamhet inom skogsbruk, och verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund. Sveaskog säljer framför allt timmer, massaved och biobränsle.

Riksdagen behandlade våren 2022 regeringens proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund. I propositionen föreslog regeringen nya ersättningsmarker och ett utökat markförsäljningsprogram från Sveaskog för att stärka ägande- och brukanderätten och erbjuda skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas. Näringsutskottet förordade i sitt yttrande att miljö- och jordbruksutskottet skulle tillstyrka propositionen (yttr. 2021/22:NU2y). I denna del fanns en avvikande mening (L). Miljö- och jordbruksutskottet hade ingen annan uppfattning än näringsutskottet och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Mot bakgrund av riksdagens beslut höll Sveaskog den 31 augusti 2022 en extra bolagsstämma. Stämman beslutade om ändring i bolagsordningen i fråga om verksamhetsföremålet. Bolaget har därför numera ett samhällsuppdrag när det gäller ett markförsäljningsprogram med målet att avyttra upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark inom det fjällnära området att användas som ersättningsmark. Sveaskog ska vidare ta fram ett ersättningsmarksprogram om totalt 25 000 hektar produktiv skogsmark, nedan det fjällnära området, att överföras till ägaren.

AB Svenska Spel

Koncernen AB Svenska Spel är organiserad i tre affärsområden med separata spelkonton och kunddatabaser och är ett statligt helägt företag. Svenska Spel har beviljats licens för lotterier samt licens för spel på värdeautomater, dotterbolaget Svenska Spel Sport och Casino AB har beviljats licens för kommersiellt onlinespel och vadhållning och Casino Cosmopol AB har beviljats licens för spel på landbaserade kasinon. Svenska Spel har i den delen av spelmarknaden som är förbehållen staten fått i uppdrag att erbjuda

- spelverksamhet på fysiska kasinon
- spel på värdeautomater på andra platser än kasino.

För dessa spelformer ska bolaget i enlighet med sitt samhällsuppdrag vara särskilt måttfullt i fråga om marknadsföring av spelverksamheten till konsument och ha en inriktning vid marknadsföringen som är socialt ansvarstagande så att den inte uppfattas som påträngande. Bolaget ska även följa utvecklingen av problem relaterade till överdrivet spelande och vidta åtgärder för att motverka dessa. År 2019 fastställdes uppdragsmål för Svenska Spel.

Våren 2022 lämnade den tidigare regeringen proposition 2021/22:242 En förstärkt spelreglering till riksdagen. I propositionen, som bereddes av kulturutskottet hösten 2022, gjorde regeringen bedömningen att det i nuläget inte är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder utöver de som AB Svenska Spel redan vidtagit för att säkerställa att bolagets omstrukturering är förenlig med gällande rätt. Mot bakgrund av två motionsyrkanden (M) behandlades i kulturutskottets betänkande frågan om att dela AB Svenska Spel i två skilda bolag där de konkurrensutsatta spelformerna koncentreras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat samt frågan om att avyttra den del av AB Svenska Spel som verkar på en konkurrensutsatt marknad (bet. 2022/23:KrU2). Utskottet angav att det i dagsläget inte är nödvändigt med någon förändring och avstyrkte motionsyrkandena. I denna del fanns inga reservationer.

Statsrådet Elisabeth Svantesson (M) besvarade i juli 2023 en skriftlig fråga av Jonas Andersson (SD) om statsrådet avser att ta några initiativ för att den konkurrensutsatta delen av Svenska Spel AB ska avyttras (fr. 2022/23:849). Statsrådet anförde bl.a. följande:

Efter förslag från regeringen beslutade riksdagen om en ny spelreglering, som trädde i kraft den 1 januari 2019, spellagen (2018:1138). Regleringen innebär att stora delar av spelmarknaden har konkurrensutsatts genom att ett licenssystem med ett starkt konsumentskydd har införts.

På marknaden för kommersiellt online-spel och vadhållning återfinns de spelbolag som har ansökt om och fått licens beviljad av Spelinspektionen, inklusive AB Svenska Spel.

AB Svenska Spel och övriga bolag med statligt ägande styrs, liksom privat ägda aktiebolag, med aktiebolagslagen (2005:551) som grund. Det är bolagets styrelse och övriga ledning, inom ramen för den verksamhetsinriktning som staten som aktieägare har bestämt, som ansvarar för bolagets organisation och för förvaltningen av bolagets operativa verksamhet.

Regeringen har för närvarande inte för avsikt att ta initiativ till att den konkurrensutsatta delen av AB Svenska Spel ska avyttras.

Svevia AB

Svevia är ett statligt helägt bolag som bildades 2009 när Vägverket Produktion bolagiserades. Svevia bedriver entreprenad, service och uthyrning inom trafik, mark, bygg och anläggning. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Telia Company AB

Telia Company AB (Telia) noterades 2000 på Stockholmsbörsen, nuvarande Nasdaq Stockholm (prop. 1999/2000:84, bet. 1999/2000:NU18, rskr. 1999/2000:204). Staten är största aktieägare i Telia med ett innehav om 39,5 procent av aktierna och rösterna i bolaget efter det senast genomförda återköpsprogrammet (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385). Bolaget saknar ett särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Våren 2019 tillkännagav riksdagen för regeringen det som näringsutskottet anförde om att regeringen borde se över möjligheterna att på sikt avyttra statens ägande i Telia Company AB (bet. 2018/19:NU9). Försvarmakten analyserade därefter riskerna med en försäljning av svenska statens ägarandel i Telia Company AB. I vårändringsbudgeten för 2021 (prop. 2020/21:99 utg. omr. 24) återrapporterade regeringen att Försvarmaktens slutsats var att statens ägarandel i Telia Company AB i vart fall inte bör minskas. Regeringen fann inte några skäl att ifrågasätta Försvarmaktens slutsats och bedömde därmed att det inte var aktuellt att minska statens ägande i Telia Company AB från den nuvarande nivån på 39,5 procent av aktierna och rösterna i bolaget. Regeringen gjorde även bedömningen att det inte heller på sikt skulle vara möjligt att avyttra statens ägande i Telia. För att det inte ska råda några oklarheter om statens ägande menade regeringen att riksdagen borde återkalla sitt bemyndigande till regeringen om att efter genomfört återköpsprogram minska statens röst- och ägarandel i Telia till lägst 37,3 procent av aktierna och rösterna i bolaget. Regeringen ansåg därmed att riksdagens tillkännagivande var slutbehandlat. Näringsutskottet konstaterade i ett yttrande till finansutskottet att riksdagens partier har olika syn på hur statens

ägande av bolaget framöver bör utvecklas (yttr. 2020/21:NU5y). Utskottet hade dock inget att invända mot regeringens bedömningar och delade regeringens uppfattning att det aktuella tillkännagivandet kunde anses som slutbehandlat. Utskottet hade därmed inte heller något att invända mot regeringens förslag om att återkalla bemyndigandet om Telia Company. I två avvikande meningar (SD, KD) framfördes att tillkännagivandet inte skulle ses som slutbehandlat. Försvarsutskottet berörde också tillkännagivandet om Telia Company i sitt yttrande till finansutskottet (yttr. 2020/21:FöU9y). Försvarsutskottet påminde om vad det framfört i ett tidigare yttrande till näringsutskottet (yttr. 2018/19:FöU2y) och framhöll att en eventuell avyttring av statens andel i Telia Company, eller ett på sikt minskat statligt aktieinnehav, måste föregås av en grundlig risk- och konsekvensanalys och att verktyg för att förebygga och förhindra eventuella risker måste finnas på plats. Finansutskottet delade uppfattningen att det aktuella tillkännagivandet kunde anses vara slutbehandlat (bet. 2020/21:FiU21).

Vattenfall AB

Vattenfall AB är ett statligt helägt energiföretag med verksamhet främst i Sverige, Tyskland, Nederländerna, Danmark och Storbritannien. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

I regeringens skrivelse 2023 års redogörelse för företag med statligt ägande redovisas Vattenfalls hållbarhetsmål för 2030 och 2040 (skr. 2022/23:140). Bland annat anges att bolaget åtagit sig att nå nettonollutsläpp i hela värdekedjan senast 2040. Vidare anges att bolagets strategi är att fortsätta investera i såväl fossilfri elproduktion som eldistribution och samtidigt fasa ut användning av fossila bränslen för att kunna leverera på målen om minskade CO₂-utsläpp.

Den 7 november 2023 besvarade statsrådet Elisabeth Svantesson (M) en interpellation från Fredrik Olovsson (S) om hur statsrådet säkerställer att styrningen av Vattenfall är förenlig med ägarpolicyn och bolagsstyrningsmodellen (ip. 2023/24:73). Statsrådet anförde bl.a. följande:

Bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen. I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet.

I Tidöavtalet finns en överenskommelse om att Vattenfall AB ska styras enligt gängse principer för statens ägarstyrning. Det innebär bland annat att bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ där aktieägaren formellt utövar sitt inflytande. Finansministern har regeringens bemyndigande att företräda staten som aktieägare vid bolagsstämmor i Vattenfall AB. Att Vattenfall AB ska styras enligt gängse principer för statens ägarstyrning värnas i de rutiner och den ordning som gäller för bolagsförvaltningen i Regeringskansliet.

Visit Sweden AB

Visit Sweden AB är sedan den 1 januari 2020 ett statligt helägt bolag. I budgetpropositionen för 2021 föreslogs ett nytt uppdrag för Visit Sweden (prop. 2020/21:1 utg.omr. 24). Riksdagen antog förslaget (bet. 2020/21:NU1, rskr. 2020/21:144) och det nya uppdraget beslutades av bolaget vid en extra bolagsstämma den 22 januari 2021. Uppdraget innebär att Visit Sweden genom effektiva kommunikationskanaler ska marknadsföra hela Sverige som turistland och bidra till att öka Sveriges attraktionskraft som besöksmål, på marknadsmässiga villkor och med marknadsmässig avkastning bedriva pr- och marknadsföringsåtgärder i fråga om enskilda destinationer i Sverige och Sverige som turistland. Av nämnda budgetproposition framgår att regeringen med det nya uppdraget ville utvidga bolagets uppdrag till att avse marknadsföring av Sverige som besöksmål inte bara för utländska målgrupper utan också för inhemska. Visit Swedens grundfinansiering kommer från anslaget 1:7 Turismfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv och syftar till att finansiera samhällsuppdraget, dvs. att marknadsföra resmålet Sverige.

På bolagsstämman i april 2023 antogs en ny ägaranvisning. Förslaget till ägaranvisning innebär i huvudsak att bolagets skyldighet att, inom ramen för uppdraget, årligen använda 20 miljoner kronor till marknadsföringsinsatser för inhemsk turism för att bidra till omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring upphör. Av förslaget till ny ägaranvisning framgår att det lämnas mot bakgrund av riksdagens beslut (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24, bet. 2022/23:NU1, rskr. 2022/23:99).

Av budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24) framgår att verksamheten under 2022 fokuserade på fortsatt digitalisering och automatisering samt marknadsföringsinsatser anpassade till pandemin och besöksnäringens återstart. Uppdraget att marknadsföra Sverige för inhemska besökare och den närliggande marknaden har bl.a. resulterat i en skalbar kampanj med pr-bearbetning i både nya och traditionella medier. Insatsen har också resulterat i en utökad kunskapsbas för besöksnäringen kring insikter om den svenska turisten i Sverige med temperaturmätningar, insamling av mobilitetsdata, varumärkesspåring samt målgruppsanalyser.

I oktober 2023 informerade vd Susanne Andersson, Visit Sweden, utskottet om bolagets kampanjer och Sverige bilden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella om exempelvis Lernia, Postnord, SJ, Sveaskog, Svenska Spel, Telia, och Visit Sweden behandlades av utskottet senast våren 2023 (bet. 2022/23:NU4). De avstyrktes bl.a. med hänvisning till grundläggande principer om förvaltning av företag med statligt ägande, pågående arbete och utredningar.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Lernia AB
- Postnord AB
- SAS AB
- SJ AB
- Sveaskog AB
- AB Svenska Spel
- AB Svensk Bilprovning
- Telia Company AB
- Vattenfall AB
- Visit Sweden AB
- Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag.

Lernia AB

I en motion förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska initiera en avyttring av Lernia, och i en annan motion efterfrågas ett tillkännagivande om att riksdagen ska återkalla sitt bemyndigande till regeringen om att sälja nämnda bolag. Som konstateras av motionärerna beslutade riksdagen 2012 om ett bemyndigande som innebär att regeringen helt eller delvis kan avyttra statens aktier i Lernia. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom något av motionärernas förslag och anser därför att de båda förslagen bör lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet vill dock i detta sammanhang framhålla att när det gäller försäljning av statlig egendom ska detta ske på affärsmässiga grunder. Det innebär att en framtida försäljning av statens aktier måste anpassas till bolagets förutsättningar och till det rådande marknadsläget så att bästa möjliga affärsmässiga utfall kan uppnås.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Postnord AB

I en motion efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för en uppdelning av Postnord AB och i en annan motion förordas att regeringen ska återkomma med förslag som skapar bättre balans mellan Postnords ekonomiska mål och samhällsuppdrag. Utskottet kan konstatera att den s.k. Postfinansieringsutredningen i januari 2023 överlämnade sitt delbetänkande Posttjänst för hela slanten till regeringen. I betänkandet lämnas bl.a. förslag om möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten. Vidare noterar utskottet att utredningen också fick ett tilläggsuppdrag i januari 2023 att utreda förutsättningarna för att införa en skyldighet för privatpersoner, enskilda näringsidkare och juridiska personer att ansluta sig till en digital brevlåda för att kunna ta emot säkra elektroniska försändelser från myndigheter. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast i juni 2024. Utskottet

ser inget skäl för riksdagen att föregripa regeringens arbete och anser därmed att riksdagen bör lämna de båda motionsyrkandena utan vidare åtgärd.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

SAS AB

I ett antal motioner efterfrågas tillkännagivanden om att staten bör sälja sina aktier i SAS AB. Utskottet kan konstatera att regeringen redan har ett bemyndigande att sälja statens aktieinnehav i detta bolag. Utskottet vill även påminna motionärerna om att SAS genomgår en kapitalanskaffningsprocess. Därtill vill utskottet här uttrycka sin principiella hållning om att en försäljning av statens aktier i ett bolag måste anpassas till bolagets förutsättningar och till det rådande marknadsläget så att bästa möjliga affärsmässiga utfall kan uppnås. Utskottet avser således inte att uppmana regeringen att agera i enlighet med motionärernas önskemål i detta fall.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

SJ AB

I två motioner efterfrågas tillkännagivanden om att se över statens finansiella mål för SJ AB som enligt motionärerna bör sänkas. I en annan motion anförs att regeringen ska verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor. I ytterligare en annan motion förordas att SJ ska avvecklas som affärsdrivande bolag. Utskottet vill med anledning av dessa motioner framföra följande. En viktig utgångspunkt för de ekonomiska målen är ägarens kostnad för eget kapital. Det är denna kostnad som ytterst avgör om staten som ägare får en rimlig och marknadsmässig kompensation för det risktagande som ägandet i ett bolag innebär. Kostnaden för eget kapital är ett golv för lönsamhetsmålet, eftersom en avkastning som systematiskt understiger kapitalkostnaden innebär att värde förstörs för staten som ägare. Utskottet ser därmed inga skäl att förorda några tillkännagivanden om SJ:s ekonomiska mål i enlighet med förslagen i motionerna. Vidare kan utskottet konstatera att SJ driver både kommersiell trafik och upphandlad trafik på affärsmässiga grunder i konkurrens med andra tågoperatörer. Utskottet ser inga skäl att förorda att riksdagen ska uppmana regeringen att ändra på detta.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Sveaskog AB

Sveaskog är ett statligt helägt bolag och är Sveriges största skogsägare. Bolaget har i uppdrag att vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk, utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. I de aktuella motionerna förordas tillkännagivanden som rör dels Sveaskogs operativa verksamhet, dels hur bolagets uppdrag bör vara utformat. Som framgår i det föregående har Sveaskog sedan 2022 ett samhällsuppdrag när det gäller ett markförsäljningsprogram med målet att avyttra upp till 60 000 hektar

produktiv skogsmark inom det fjällnära området att användas som ersättningsmark. Utskottet ser mot den bakgrunden inget skäl för riksdagen att uttala sig om att bolagets verksamhetsföremål eller uppdrag ska ändras eller för att staten för den delen ändrar bolagets innehav. Utskottet vill även påminna om att de statligt ägda bolagen är självständiga juridiska personer där bolagets ledning ansvarar för hur verksamheten ska bedrivas.

Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena.

AB Svenska Spel

I en motion förordas att regeringen ska dela Svenska Spel i två bolag där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat, samt därefter avyttra den del som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. Utskottet noterar att den svenska spelmarknaden avreglerades 2019 och att riksdagen hösten 2022 beslutade om en förstärkt spelreglering, vilket redogjorts för ovan. Utskottet noterar även den interpellation som statsrådet Elisabeth Svantesson (M) besvarade i juli 2023 om huruvida regeringen avser att ta några initiativ för att avyttra den konkurrensutsatta delen av Svenska Spel AB. Utskottet instämmer därmed i regeringens bedömning och anser att det för närvarande inte finns skäl att ta initiativ till att avyttra den konkurrensutsatta delen av AB Svenska Spel.

Motionsyrkandena avstyrks därmed

AB Svensk Bilprovning

I två motioner förordas tillkännagivanden om att regeringen ska sälja AB Svensk Bilprovning och i en motion anförs att riksdagen bör återkalla sitt bemyndigande till regeringen om att avveckla statens ägande i AB Svensk Bilprovning. Utskottet kan i likhet med motionärerna konstatera att riksdagen 2009 bemyndigade regeringen att sälja bolaget. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom något av motionärernas förslag och anser därför att de båda förslagen bör lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet vill dock här framhålla att försäljning av statens aktier i ett bolag måste anpassas till bolagets förutsättningar och till det rådande marknadsläget så att bästa möjliga affärsmässiga utfall kan uppnås.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Telia Company AB

I en motion förordas att regeringen dels utreder hur bolag med statligt ägande som äger samhällsviktig infrastruktur kan delas upp, dels skiljer den samhällsviktiga infrastruktur som Telia Company AB äger från övrig verksamhet och ser till att staten behåller den samhällsviktiga infrastrukturen i sin ägo. I en annan motion efterfrågas ett tillkännagivande om regeringens styrning av det aktuella bolaget. Utskottet vill här ta tillfället i akt och påminna om att riksdagen 2019 på förslag av utskottet tillkännagav för regeringen att den borde se över möjligheterna att på sikt avyttra statens ägande i Telia Company

AB (bet. 2018/19:NU9). Som framgår ovan återkom sedermera regeringen våren 2021 till riksdagen med bedömningen att det på sikt inte skulle vara möjligt att avyttra statens ägande i Telia, en slutsats som bl.a. grundades på en analys gjord av Försvarsmakten (prop. 2020/21:99). Regeringen menade därför att riksdagen borde återkalla sitt bemyndigande och att tillkännagivandet därmed var slutbehandlat. Utskottet noterar att både näringsutskottet och finansutskottet delade regeringens bedömning (bet. 2020/21:FiU21, yttr. 2020/21:NU5y). Mot bakgrund av det anförda har utskottet således ingen avsikt att förorda ett tillkännagivande i enlighet med de här aktuella förslagen.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Vattenfall AB

Med anledning av två motionsyrkanden om ägarstyrningen av Vattenfall vill utskottet påminna om att bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, t.ex. aktiebolagslagen. Enligt aktiebolagslagen ansvarar styrelsen och ledningen för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. Vidare är det bolagsstämman som är bolagets högsta beslutande organ och där utövar aktieägaren formellt sitt inflytande. Utskottet vill även påminna om den interpellation som statsrådet Elisabeth Svantesson (M) besvarade hösten 2023 (ip. 2023/24:73). Utskottet noterar att statsrådet bl.a. angav att Vattenfall styrs enligt gängse principer för statens ägarstyrning, vilket också värnas i de rutiner och den ordning som gäller för bolagsförvaltningen i Regeringskansliet. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om styrningen av bolaget.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Visit Sweden AB

I en motion anføres att regeringen dels bör stärka Visit Swedens marknadsföringsinsatser, dels bör göra bolagets tillfälliga svemesteruppdrag permanent. Utskottet kan konstatera att Visit Sweden sedan 2020 är ett statligt helägt bolag och att bolaget sedan 2021 har uppdraget att genom effektiva kommunikationskanaler marknadsföra hela Sverige som turistland. Vidare ska bolaget bidra till att öka Sveriges attraktionskraft som besöksmål samt på marknadsmissiga villkor och med marknadsmässig avkastning bedriva pr- och marknadsföringsåtgärder när det gäller enskilda destinationer i Sverige och Sverige som turistland. Utskottet kan vidare konstatera att det antogs en ny ägaranvisning för bolaget i april 2023. Den nya ägaranvisningen innebär att det uppdrag bolaget haft sedan 2021 att årligen använda 20 miljoner kronor till marknadsföringsinsatser för inhemsk turism för att bidra till omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring har upphört. Därmed avser utskottet inte att förorda några tillkännagivanden om att på nytt ändra eller

förtydliga Visit Swedens uppdrag i den mening som föreslås i den här aktuella motionen.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag

I en motion föreslås att staten ska sälja sina aktier i Orio AB. Utskottet kan i likhet med föregående år när ett likalydande motionsyrkande behandlades konstatera att staten våren 2022 sålde aktierna i bolaget Orio. Motionen får därmed anses vara tillgodosedd och kan av det skälet avslås av riksdagen.

I en annan motion förordas att staten ska avskaffa Samhalls vinstkrav. Utskottet noterar att regeringen den 11 januari 2024 tillsatte en utredning för att göra en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Utredningen ska presentera sina slutsatser senast den 24 mars 2025. Utskottet ser inget skäl att föregripa utredningens arbete och anser därför att motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd.

I en ytterligare motion efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör se över möjligheten att sälja Svevia AB. Utskottet vill här påminna om vad det anfört tidigare. För staten som ägare ingår att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Vidare motiverar inriktningen på många av bolagens verksamhet och samhällsuppdrag att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare. Utskottet avser inte att förorda att riksdagen uppmanar regeringen att agera i detta fall.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Reservationer

1. Översyn av statens företagsägande, punkt 2 (SD, C)

av Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och
2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och
avslår motionerna
2023/24:294 av Joar Forssell (L) och
2023/24:1409 av Carl Nordblom (M).

Ställningstagande

Det är vår uppfattning att regeringen bör göra en översyn av den statliga bolagsportföljen för att identifiera de bolag eller de delar av bolag som med fördel kan bedrivas av andra aktörer och därmed avyttras.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

2. Statens ägande av företag, punkt 3 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla att många viktiga svenska samhällsfunktioner i dag bedrivs i bolagsform med staten som hel- eller delägare och att dessa bolag generellt verkar på konkurrensutsatta marknader. Vi är anhängare av ett

fortsatt statligt engagemang för att bibehålla statens inflytande genom ägande. I vissa fall förvaltar bolag med statligt ägande viktiga naturresurser, och det statliga ägandet är då en garant för att värdet kommer de svenska medborgarna till del. Vi ser inte utförsäljningar av statens egendom som ett ideologiskt självändamål. Samtidigt anser vi att det kan finnas statliga innehav som under vissa omständigheter kan reduceras när det statliga ägandet inte medför någon nytta för medborgarna. Statligt engagemang i centrala samhällsfunktioner anser vi stärker Sverige som nation vid extraordinära händelser, såsom finanskriser, handelsblockader och internationella konflikter. Om bolagen drivs enligt marknadsmässiga principer, vilket som regel bör vara fallet, stärks även statens kassa genom aktieutdelning. Genom ett visst statligt ägande bibehålls också en demokratisk dimension kring vissa etiska frågor som t.ex. kan röra korruption och miljöförstöring. Vidare anser vi att politiker bör utöva inflytande över statens bolag med varsamhet och att god lönsamhet i de flesta fall bör prioriteras högt.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

3. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8,

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2 och 2023/24:1861 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är vår uppfattning att statligt ägda bolag ska verka inom ramen för ägarens direktiv och riktlinjer. Tyvärr kan vi dock se att vissa statliga verksamheter utvecklats så att de agerar för att påverka samhällsutvecklingen, vilket ibland har fått orimliga proportioner. Samtidigt vill vi betona att yttrandefrihet, tryckfrihet och föreningsfrihet är grunder som samhället bygger på och som otvivelaktigt även gäller de statligt ägda bolagen. Vår uppfattning är dock att det blir problematiskt när statligt ägda bolag agerar som t.ex. Systembolaget gjort när de försökt påverka riksdagens ledamöter att fatta en viss typ av beslut när det gäller s.k. gårdsförsäljning av alkohol. Vi menar att den typen av

agerande av ett statligt ägt bolag visar att regeringen behöver utveckla sin ägarstyrning och tydliggöra att kommunikationsarbetet måste bedrivas på ett förtroendeingivande sätt så att bolagen inte ägnar sig åt orimlig opinionsbildning.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

4. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8 och
avslår motionerna

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2 och
2023/24:1861 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Förtroendet för staten är avgörande för att skapa legitimitet för den demokratiska processen. Företag med statligt ägande har därför ett särskilt ansvar och det är därför viktigt att de agerar föredömligt. Det har tidigare framkommit att flera verkställande direktörer för statligt ägda bolag sitter i styrelserna för Svenskt Näringsliv och dess organisationer, däribland Almega och Svensk Handel. Svenskt Näringsliv och dess organisationer har bedrivit omfattande kampanjer mot regeringens politik. Det är minst sagt märkligt att ett statligt ägt bolag på det här sättet agerar i strid med den egna ägaren, dvs. regeringen. Jag menar att det är direkt olämpligt att näringslivets intresseorganisationer på det här sättet får en direkt gräddfil till de statliga bolagen. Samhällsägda företag bör uppträda neutralt och därför ska de inte vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 4 – motiveringen (S)

av Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Ställningstagande

Vi kan i likhet med vad som bl.a. lyfts fram i motion 2023/24:1861 (S) se en problematik i att statligt ägda företag inte alltid agerar sakligt och opartiskt. Vi har inga synpunkter på hur Svenskt Näringslivs branschförbund fungerar som arbetsgivarorganisationer och opinionsbildare. Dock kan vi konstatera att förbundet driver förslag med en tydlig partipolitisk konfliktyta, och vi menar att det är rimligt att överväga om det är lämpligt att statligt ägda bolag är med och finansierar denna typ av verksamhet. Motionärerna föreslår att de statligt ägda företagen ska lämna Svenskt Näringsliv och i stället ansluta sig till en arbetsgivarorganisation som inte bedriver politisk opinionsbildning. Vi delar den uppfattningen, men ser i dagsläget inget skäl för riksdagen att uppmana regeringen att agera i denna fråga. I den nämnda motionen anförs även att regeringen i ägarpolicyen ska ställa krav på att de statligt ägda bolagen ska redovisa vilka organisationer de är medlemmar i eller stöder på annat sätt samt hur stora belopp som betalas till varje organisation årligen. Vi delar även denna uppfattning men ser inte heller här skäl för ett tillkännagivande i frågan.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

6. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4 och

2023/24:1877 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Den statliga bolagsportföljen utgör en viktig del av svenska statens tillgångar och ger avkastning till nytta för medborgarna. Statliga bolag verkar inom en rad centrala områden, det gäller inte minst bolag som berörs av den gröna omställningen. Bolag med statligt ägande arbetar för att ligga i framkant inom hållbart företagande och gör kontinuerligt en rad satsningar som syftar till att säkerställa deras framtid i en hållbar värld. Vi menar därför att det är viktigt att regeringens arbete med att se till att bolagen har kompetenta styrelser genomförs med stor noggrannhet. Sammansättningen av respektive styrelse

behöver utgå från att bolaget har den kunskap och kompetens som är relevant när bolaget utvecklas och omvärlden förändras, och varje nominering bör därför utgå från kompetensbehovet i respektive styrelse. Vidare ska bolag med statligt ägande vara ledande i den gröna omställningen. Det är därför vår uppfattning att regeringen bör uppmanas att säkerställa att styrelseledamöter i de statligt ägda bolagen har relevant kunskap om de utmaningar som följer av klimatomställningen för att på så sätt säkerställa att respektive styrelse har den kompetens som krävs för att fatta nödvändiga beslut.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

7. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4,

2023/24:1877 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är min uppfattning att bolag vars uppgift är att hantera naturresurser vars omloppstid kan vara upp till 100 år eller mer måste styras långsiktigt. Detta är särskilt viktigt när det gäller de statligt ägda bolagen. Jag menar exempelvis att Sveaskog inte ska behöva utöka sina avverkningar från ett kvartal till ett annat bara för att möta satta avkastningsmål. Ett sådant agerande försvårar den långsiktiga planering som är helt nödvändig för ett hållbart ägande. Jag anser därför att regeringen bör omarbeta ägardirektiven för de statligt ägda bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 5 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 4 och

2023/24:1877 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

avslår motionerna

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 3 och

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen behöver ta ansvar för att statligt ägda bolag styrs i en klimat- och miljömässigt hållbar riktning. De bolag som står för ca 99 procent av de statligt ägda bolagens klimatpåverkan är Vattenfall, LKAB, SAS, Postnord och Sveaskog. Den tidigare regeringen beslutade genom ägarpolicyen att de statligt ägda bolagen ska vara föredömen inom sin bransch och arbeta för att uppnå miljökvalitetsmålen och målen i Parisavtalet. Detta är enligt min mening bra, men det behövs mer. Jag anser att regeringen ska ålägga alla statligt ägda bolag att anta vetenskapligt baserade klimatmål i syfte att aktivt kunna bidra till Parisavtalet. Vidare anser jag att alla statligt ägda bolag ska anta handlingsplaner, s.k. klimatplaner, för att nå vetenskapligt baserade klimatmål för den egna verksamheten och bidra till Parisavtalet. Jag menar vidare att regeringen bör utveckla och intensifiera ägarstyrningen så att hållbarhet får ett tydligare genomslag, vilket bör ske genom att statligt ägda bolag i sina ägardirektiv får i uppdrag att verka för att nå miljömålen, samt målen i Parisavtalet och Agenda 2030.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

9. Övrigt om statens ägande och förvaltning, punkt 6 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 4–7 samt
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

I styrningen av de statligt ägda bolagen har regeringen formulerat hållbarhetsmål om att varje styrelse ska bestå av minst 40 procent av vardera könet. Det är vår uppfattning att denna typ av kvotering och s.k. positiv särbehandling på grund av kön bör upphöra inom ramen för offentlig verksamhet. Vi menar att varje individ ska bedömas utifrån sina personliga egenskaper, och vägen dit kan aldrig gå genom att en individ särbehandlas på grund av sitt kön. Utöver det faktum att all s.k. positiv särbehandling av en grupp samtidigt är negativ särbehandling av någon annan förstärker en sådan behandling synen på människor som representanter för en grupp snarare än representanter för sig själva. Det nuvarande målet innebär dessutom att regeringen följaktligen måste anse att det är för många kvinnor i bolagsstyrelserna för exempelvis Almi, Samhall och Svensk Exportkredit. Vi anser därför att hållbarhetsmålet om en jämn könsfördelning i de statligt ägda bolagens styrelser ska tas bort.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. Övrigt om statens ägande och förvaltning, punkt 6 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 4–7 samt
2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motion
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att staten bör använda de statligt ägda bolagen för att tillgodose samhällsnyttiga ändamål. Kravet på lönsamhet i statligt ägda bolag ska inte gå före samhällsnyttan. I stället ska de statligt ägda bolagen användas aktivt för att bygga ett Sverige som är tryggare, mer jämlikt och ekologiskt hållbart, för att öka konkurrenskraften och, inte minst, jämna ut orättvisa skillnader mellan

stad och landsbygd. Om Sverige ska hålla ihop och det ska finnas förutsättningar för utveckling i hela landet behöver man ha likvärdiga och grundläggande förutsättningar oavsett var i landet man bor. I och med att de statligt ägda bolagen ägs gemensamt av den svenska befolkningen har dessa bolag ett särskilt ansvar för att människor i hela landet har samma tillgång till service och andra samhällsviktiga funktioner. De statligt ägda bolagen bär därför ett stort ansvar för vad deras investeringar och verksamheter har för effekt på de platser där de verkar. Jag menar att det är viktigt att klargöra detta ansvar, och regeringen bör därför tillsätta en utredning om de statligt ägda bolagens demografiska ansvar och vilka demografiska effekter de har.

Vidare menar jag att det finns flera skäl för staten att vara en stark ägare, eller ha monopol, inom samhällsviktiga områden. Det statliga ägandet behövs som en motvikt till rådande spekulationskapitalism och kortsiktiga vinstjakt. Jag är därför av uppfattningen att ägardirektiven till flera av de företag som ingår i statens bolagsportfölj behöver utvecklas med utgångspunkt i att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen ska drivas ekonomiskt effektivt. I de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statligt ägda bolagens vinstkrav anser jag att målsättningen i ägarstrategin ska ses över.

Jag anser därtill att staten som aktiv ägare genom ägardirektiv ska säkerställa att bolagen används för att stödja teknikutveckling, driva på miljö- och klimatarbetet och skapa sysselsättning. Jag menar att möjligheterna till vidareförädling och ökad tillväxt inom svensk industri är stora. Både skogs-, gruv- och stålindustrin har potential att öka sin förädlingsgrad, vilket skulle öka antalet arbetstillfällen i landet, minska transporter och öka exportintäkterna. Detta är något som kan främjas genom en aktiv statlig styrning av de statligt ägda företagen, ökad forskning och samverkan med det övriga näringslivet. Regeringen bör därför arbeta för att de statligt ägda bolagen ska verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällen och öka exportvärdet.

Riksrevisionen har i sin rapport om hållbart företagande och styrning av de statligt ägda bolagen (RiR 2021:10) konstaterat att en del av bolagen med statligt ägande har svårt att förhålla sig till bl.a. OECD:s riktlinjer för multinationella företag och andra internationella riktlinjer som en del av ägarpolicy och att det i sin tur har lett till svagare incitament för bolagen att beakta riktlinjerna. Jag anser att det är problematiskt om det finns tveksamheter kring de internationella riktlinjerna och särskilt då OECD:s riktlinjer för multinationella företag som bl.a. rör mänskliga rättigheter, miljö och fackliga rättigheter. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur styrningen av de statligt ägda bolagen kan förtydligas ytterligare med hänsyn till de internationella riktlinjerna.

De statligt ägda bolagen har i dagsläget en nära nog jämn könsfördelning i sina styrelser. Även andelen kvinnor som innehar rollen som styrelseordförande har ökat. Det är en positiv utveckling. Men engagemanget för ett jämställt näringsliv får inte stanna vid ledningsgrupperna. Jag menar att bolag med statligt ägande har ett särskilt ansvar för att aktivt arbeta för att jämställdhet

ska genomsyra hela företagsstrukturen. Ett första steg i ett sådant arbete bör vara att kartlägga hur könsfördelningen inom bolagen verkligen ser ut. Det är nödvändigt att en sådan genomgång omfattar alla delar av verksamheten. Regeringen bör därför ge samtliga bolag med statligt ägande i uppdrag att återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i bolaget och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet. Jag menar även att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur det kan införas skärpta krav på utvärdering och kontroll av de statligt ägda bolagens hållbarhetsredovisning.

Avslutningsvis kan jag tyvärr notera att investeringsskyddsklausuler, s.k. ISDS-klausuler, i internationella avtal används som ett sätt för företag att hindra länder från att nå sina hållbarhetsmål, genom att t.ex. stämna stater när de försöker sänka konsumtionen av fossila bränslen. Jag är kritisk mot denna utveckling och menar att bolag med statligt ägande bör hindras från att agera på detta sätt utan riksdagens tydliga godkännande. Därför bör regeringen verka för att bolag med statligt ägande inte ska kunna stämna andra stater enligt ISDS-klausuler utan riksdagens godkännande.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

11. Lernia AB, punkt 7 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3 och
avslår motion

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Lernia AB är i dag en av Sveriges ledande matchningsaktörer med tjänster inom vuxenutbildning, bemanning, rekrytering, matchning och omställning. År 2012 bemyndigade riksdagen regeringen att avyttra statens aktier i Lernia. Vi menar att aktierna inte bör avyttras eftersom bolaget nu kan bli en viktig aktör i den gröna omställningen, och vi anser att frågan om ett samhällsuppdrag till bolaget kopplat till detta bör lyftas snarast. Inriktningen för ett sådant samhällsuppdrag borde vara bristyrken där det krävs yrkesutbildning. Ett sådant uppdrag skulle kunna få särskilt positiva effekter i de regioner där det är svårt att hitta kompetens till följd av industrins omställning och stora

investeringar. Vi menar därför att regeringen inte bör agera på bemyndigandet och således inte sälja Lernia.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

12. Lernia AB, punkt 7 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motion

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Lernia AB bedriver verksamhet inom bemanning, utbildning och matchning på en välfungerande marknad. Vi anser att det är svårt att motivera varför staten ska konkurrera med privata aktörer på denna marknad. Sedan tidigare finns ett bemyndigande från riksdagen till regeringen om att helt avyttra bolaget. Regeringen har tyvärr inte agerat i enlighet med bemyndigandet. Bolaget har de senaste åren haft en sviktande lönsamhet och redovisat förluster. Vidare innebar coronapandemin ekonomiska problem för bolaget, vilket resulterade i att staten 2020 fick genomföra ett kapitaltillskott till bolaget om 150 miljoner kronor. Vi kan konstatera att bolaget saknar samhällsuppdrag och subventioneras av staten som ägare, på bekostnad av marknaden. Mot den bakgrunden anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att initiera avyttringen av Lernia AB i enlighet med det bemyndigande som riksdagen redan har beslutat om.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

13. Postnord AB, punkt 8 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 10 och

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Postnord AB ägs gemensamt sedan ca 15 år av den svenska och den danska staten. Syftet med sammanslagningen var att dels genom ökade volymer och finansiella resurser värna den samhällsomfattande posttjänsten på lång sikt, dels skapa värde genom affärens positiva inverkan på framtida tillväxt och lönsamhet. Dessvärre kan vi konstatera att sammanslagningen blev allt annat än lyckad. Kort efter samgåendet hade digitaliseringen av traditionellt postburen kommunikation främst i Danmark, i kombination med generösa anställningsvillkor i Danmark gett upphov till lönsamhetsproblem i bolaget. Detta resulterade i att den svenska och den danska staten behövde skjuta till kapital om 2,2 miljarder kronor för att bolaget skulle kunna upprätthålla sin verksamhet. För att möta denna utveckling har bolaget genomfört ett flertal förändringar, men trots detta har det framkommit uppgifter om att bolaget riskerar mångmiljardförluster i verksamheten till följd av de fortsatt minskade brevmängderna och nu främst i Sverige. Mot bakgrund av att regleringarna i Sverige och Danmark delvis skiljer sig åt och att man befinner sig i olika skeenden av en digitaliserad postgång behöver regeringen skyndsamt utreda de ekonomiska och juridiska konsekvenserna av en uppdelning av bolaget och verksamheten i Postnord AB. Vi anser därmed att riksdagen bör uppmana regeringen att verka för en uppdelning av Postnord AB.

Vidare menar vi att Postnord har för höga finansiella mål, vilket är ett förhållande som direkt påverkar personalens situation och som blir svårare för bolaget att uppnå på grund av minskade intäkter till följd av den minskande mängden brevfrösendelser. Positivt i sammanhanget är dock att antalet paketfrösendelser ökar på grund av den växande e-handeln och hanteringen av paketfrösendelser blir därmed en alltmer betydande del av Postnords verksamhet. Vi menar att det övergripande målet för Postnord bör vara en väl fungerande postgång i hela landet samt en sund och välbalanserad ekonomi. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag som skapar en bättre balans mellan ekonomiska mål och Postnords samhällsuppdrag.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

14. SAS AB, punkt 9 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:960 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 10 och
avslår motionerna

2023/24:310 av Cecilia Rönn (L) och

2023/24:695 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

SAS AB är delägt av svenska staten, som under de senaste 14 åren pumpat in drygt 12 miljarder kronor i direkt stöd till bolaget. Jag ser inget skäl till att staten ska äga ett flygbolag och än mindre stötta denna typ av verksamhet med mångmiljardbelopp. Den flygtrafik som kommer att behövas framöver kan i stället skötas av andra flygbolag och då utan statsstöd. Jag anser således att staten bör sälja sitt innehav i SAS.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

15. SJ AB, punkt 10 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD)
och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och
avslår motionerna

2023/24:1878 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 5 och

2023/24:2346 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

SJ AB är ett statligt helägt aktiebolag med uppdrag att bedriva lönsam persontrafik. Bolagets finansiella mål reviderades på årsstämman 2014, vilket resulterade i ett krav på en avkastning på operativt kapital om minst 7 procent i genomsnitt. Det innebär en nettoskuldssättningsgrad på 0,5–1,0 gånger på sikt och en utdelning som ska uppgå till 30–50 procent långsiktigt. Samtidigt anses det vara av stor vikt att öka andelen tågresor för att bl.a. minska utsläppen av växthusgaser. Vi menar att det är avgörande för att resenären ska välja tåg att dessa är punktliga och upplevs som fräscha, moderna och attraktiva med olika komfortnivåer att välja på. Vidare ska det vara lätt att köpa biljetter och servicen ska vara god under resan. Detta kräver god och regelbunden service och städning och att bolaget emellanåt köper in nya fordon. Persontågstrafiken bör dessutom vara tillgänglig i så stora delar av landet som möjligt. Därtill anser vi att SJ bör vara den aktör som bedriver trafik även där andra aktörer inte ser någon lönsamhet. Vi menar att det finns ett brett stöd hos svenska folket för ett statligt ägt bolag som bedriver persontrafik eftersom det är en viktig del av infrastrukturen i Sverige. Ett exempel är nattågstrafiken mellan Stockholm och Malmö som tidigare hotats av nedläggning eftersom den hade en svag lönsamhet. Det kan även påminnas om att SJ inte bedrev någon trafik på Väst kustbanan under många år, eftersom det var en omöjlig affär för bolaget att kunna konkurrera med Öresundstågen som var subventionerade med skattemedel. De problem med tågtrafiken som vi redogjort för ovan hänger samman med de ekonomiska mål som beslutats om för SJ. Trots att dessa mål reviderades 2014 kvarstår problemen. Vi menar att SJ AB:s höga avkastningskrav försämrar möjligheterna att expandera utbudet av avgångar och utvidga antalet sträckor att trafikera. Vi anser därför att regeringen bör se över bolagets finansiella mål och att dessa bör sänkas för att bolaget ska ges bättre möjligheter till såväl nyinvesteringar som expansion av verksamheten samt för att bolaget ska kunna komma till rätta med den ovannämnda problematiken.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. SJ AB, punkt 10 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2346 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 4,
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och
2023/24:1878 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

SJ AB är ett statligt helägt bolag som ska skapa vinst och som därutöver har ett avkastningskrav som innebär att staten kräver utdelning till statskassan på den redovisade nettovinsten. Jag menar att avkastningskravet leder till ett för starkt fokus på att skapa vinst och bolaget måste därmed se till marknadsandelar och snäv vinstmaximering på bekostnad av resenärernas behov. Exempelvis har den personliga servicen ersatts av andra alternativ, och att köpa biljett kontant har blivit både svårt och dyrt. Avkastningskravet missgynnar även den regionala utvecklingen eftersom SJ tvingas att prioritera bort lågtrafikerade sträckor. Många resenärer behöver därför ta flyget eller bilen i stället, vilket blir en orimlig konsekvens om Sverige samtidigt vill minska resandets klimatpåverkan. Om SJ inte hade haft ett avkastningskrav skulle SJ ha kunnat prioritera samhällsnyttan och därmed sänka priserna på biljetter, förbättra servicen och trafikera fler banor. Det skulle då bidra till att fler kan åka kollektivt och till en minskad miljö- och klimatpåverkan. Tyvärr hindrar dock i dag EU:s lagstiftning en sådan styrning och utveckling av SJ. Jag menar därför att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. SJ AB, punkt 10 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1878 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 5 och
avslår motionerna

2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 4,
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och
2023/24:2346 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

För 20 år sedan bolagiserades SJ och det blev därmed fritt att köra tåg i Sverige. Detta har lett fram till att SJ dominerar fjärrtågstrafiken medan

regionerna har byggt upp den regionala trafiken. Jag anser att det som regionerna har gjort har varit positivt, men att konstruktionen med ett affärsdrivande statligt järnvägsbolag i alla delar inte har varit positiv. Bland annat har järnvägens potential som persontransportmedel inte optimerats, utan istället har lönsamhetsbedömningarna fått stå i fokus. Dagens prissättning gynnar inte det svenska folkets resande och med det har det nödvändiga klimatarbete som järnvägen är ett nav i kommit på skam. SJ har viss konkurrens på fjärrtågssidan men består främst av andra nationers nationella tågbolag. För att komma till rätta med dessa problem och för att optimera systemet, vagnparker och tåglägen bör SJ göras om till ett statligt verk. Jag anser således att regeringen bör se över nyttan med bolagiseringen och vilka möjligheter det finns ur EU-rättslig synvinkel att avveckla marknaden för fjärrtågssidan. Vidare menar jag att regeringen även bör utreda bolagiseringen av SJ med syftet att se över om SJ kan avvecklas som affärsdrivande bolag och om fjärrtrafiken kan återtas i ett statligt verk.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Sveaskog AB, punkt 11 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 och

2023/24:2068 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motionerna

2023/24:586 av Sten Bergheden (M),

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1–7 och

2023/24:2005 av Sofie Eriksson m.fl. (S).

Ställningstagande

Det hävdas från vissa håll att statens marker i mycket högre grad än i dag bör tas i anspråk för totalskydd av skog. Vi instämmer i att om en viss typ av skog behöver skyddas för att rädda en akut hotad art, bör alternativet att skydda redan statligt ägd mark föredras framför att ta enskilt ägd skog ur brukande. Samtidigt menar vi att behovet av ytterligare skyddad skog är mycket litet. Vi motsätter oss därför att man gör stora förändringar av Sveaskogs innehav, åtminstone utan noggranna konsekvensanalyser. I den mån ytterligare skog ska undantas från brukande bör detta i första hand avse statligt mark, men då

bör motsvarande arealer där nyttan av nuvarande skydd är lägre återföras till brukande. Vi vill i stället framhålla att Sveaskogs funktion bör vara att utveckla skogsbruket. Sveaskog ska bruka och sköta sina skogar väl och vi anser det lämpligt att nya skogsbruksmetoder utvecklas på delar av innehavet. Vi menar att det är viktigt att en del av bolagets marker används för att fortsätta utveckla metoder för vardagshänsyn och för att utreda under vilka förhållanden som kontinuitetsskogsbruk fungerar. Sveaskogs skogar bör i linje med detta i huvudsak nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk.

Vidare vill vi uppmärksamma att torvbruket i Sverige är hotat, trots att torven är viktig som både odlingssubstrat och energikälla. Vi menar att det är olyckligt och dessutom helt onödigt. För att bidra till att minska den akuta brist på marker godkända för torvbruk som nu råder bör regeringen snarast ålägga Sveaskog att i samverkan med torvföretagen skyndsamt anvisa marker lämpliga för torvbruk på sina markinnehav.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

19. Sveaskog AB, punkt 11 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP) yrkandena 1–7 och avslår motionerna

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16,

2023/24:586 av Sten Bergheden (M),

2023/24:2005 av Sofie Eriksson m.fl. (S) och

2023/24:2068 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Sveaskog är ett statligt helägt bolag med det övergripande målet att förvalta företagets skogar på ett föredömligt sätt, från både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt hållbar utveckling. Eftersom bolaget äger och förvaltar den svenska befolkningens skogar anser jag att bolagets verksamhet borde präglas av mångbruk och naturvårdsambitioner snarare än det marknadsorienterade synsätt som nu genomsyrar bolaget. Det finns ett flertal åtgärder som jag menar borde genomföras. Exempelvis avverkar bolaget allt yngre skogar, vilket leder till att det på flera håll i landet råder brist på avverkningsmogen skog. Detta bidrar i sin tur till att miljömålet Levande

skogar, som kräver att mer produktiv skogsmark ska skyddas, riskerar att inte uppnås. Jag anser därför att regeringen bör komplettera Sveaskogs bolagsordning med ett krav på att verksamheten ska bedrivas inom ramen för miljömålet Levande skogar.

Ett annat problem är hur bolaget valt att tolka målet om att 10 procent av skogsinnehavet ska vara naturvårdsskogar. Bolaget menar att de varken får skydda mer eller mindre än 10 procent. Så länge denna tolkning finns kvar kommer värdefulla och skyddsvärda skogar att fortsätta avverkas i Sveaskogs regi. Därför behöver Sveaskog få ett tydligare uppdrag som möjliggör en snabb accelerering av skydd och hållbart brukande av skogen. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att Sveaskogs mål för skyddade områden om 10 procent (exklusive naturhänsyn i produktionsskogen) ska vara ett minimi-krav som utgår från naturvärden, med en god geografisk spridning.

Det är även min uppfattning att regeringen bör ålägga Sveaskog att årligen redovisa i årsredovisningen hur den avverkade volymen skog har sänkt värdet på statens skogar i förhållande till vad motsvarande virkesvolym är värd på rot.

Jag kan vidare konstatera att Sveaskog inte offentliggör sina naturvärdesinventeringar. För att öka förtroendet och förhindra att skogar med höga biologiska värden avverkas borde Sveaskog som det statligt helägda bolag det är föregå med gott exempel och därför vara transparent och redovisa artfynd, naturvårdsstrukturer och naturvärdesklasser. Regeringen bör därför verka för att Sveaskog offentliggör sina naturvärdesinventeringar.

Vidare anser jag att regeringen bör ge Sveaskog ett tydligt ägardirektiv med målet att Sveaskog ska vara föregångare i hållbart skogsbruk, genom bl.a. utveckling av ett ekosystembaserat och hyggesfritt skogsbruk, samt genom att bidra till ett rikt djurliv. Vidare bör regeringen ålägga Sveaskog att i de fall bolaget säljer jaktlicenser eller jaktkvoter låta jakten anpassas efter tillgången på vilt. Därtill är det viktigt att Sveaskog respekterar det strikta skyddet för arternas viloplats och fortplantningsområden för de arter som finns omnämnda i artskyddsförordningen, vilket regeringen bör agera för.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

20. AB Svenska Spel, punkt 12 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Sedan den svenska spelmarknaden omreglerades har den svenska staten fått en ny uppgift i att utöva tillsyn över spelmarknaden och denna uppgift har ålagts Spelinspektionen. Detta innebär att staten utövar tillsyn och reglerar marknaden, samtidigt som det statligt helägda bolaget AB Svenska Spel konkurrerar på en avreglerad marknad. Staten verkar därutöver på den del av marknaden som fortfarande är monopoliserad, vilket bl.a. omfattar landbaserade kasinon och värdeautomatspel. Vi menar att processen där Svenska Spels verksamhet på den omreglerade marknaden separeras från den övriga verksamheten behöver inledas. Med en sådan uppdelning kan de former av spel som kommer det svenska föreningslivet till del säkras. Regeringen bör därför dela Svenska Spel i två olika bolag, där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i det andra. Staten bör därefter avyttra det bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

21. AB Svensk Bilprovning, punkt 13 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:150 av Magnus Jacobsson (KD) och

2023/24:2537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

AB Svensk Bilprovning bedriver sedan 2013 en affärsmässig verksamhet på en avreglerad marknad. Under 2021 lade Bilprovningen ned den mobila bilbesiktningen som betjänat sju orter i glesbygd i drygt 15 år. Vi menar att en sådan för medborgarna viktig service, som också utgår från samhällsliga krav på säkerhet samt utgör en myndighetsuppgift, måste finnas tillgänglig i hela landet. Vi anser därför att regeringen bör överväga om bolaget bör få ett samhällsuppdrag eller om besiktningens verksamheten bör återregleras. Oavsett

vilket menar vi att bolaget inte bör säljas och regeringen bör därför inte agera i enlighet med bemyndigandet.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

22. Telia Company AB, punkt 14 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt
avslår motion
2023/24:810 av Kadir Kasirga (S).

Ställningstagande

Vi anser att alla företag bör konkurrera på lika villkor och ges samma möjlighet att investera i exempelvis it-infrastruktur. Samtidigt anser vi att möjligheten till fri konkurrens behöver kunna begränsas när det gäller nationella säkerhetsintressen. Infrastruktur av nationellt intresse bör inte kunna säljas. Vid en avyttring av ett bolag med statligt ägande som äger infrastruktur av nationellt intresse ska denna infrastruktur skiljas ut och behållas i statlig kontroll. Mot denna bakgrund vill vi att regeringen tillsätter en utredning som har till syfte att säkerställa nationell kontroll över samhällsviktig it-infrastruktur. Vid en eventuell försäljning av Telia Company AB bör bolaget i enlighet med vad som precis nämnts delas upp och samhällsviktig it-infrastruktur bör behållas i statlig ägo.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

23. Vattenfall AB, punkt 15 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motion
2023/24:2539 av Lars Englund (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vattenfall AB är ett statligt helägt bolag med en central roll för den gröna omställningen och den pågående elektrifieringen av Sverige. Utgångspunkt för regeringens bolagsstyrning är den svenska bolagsstyrningsmodellen. Det innebär bl.a. att de bolag som ägs av staten styrs associationsrättsligt på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär också att styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt att det är styrelsens ansvar att fastställa mål och strategi för bolagets verksamhet medan bolagets ledning sköter den operationella driften. Bolag med statligt ägande lyder som utgångspunkt under samma lagar och regler som privatägda bolag. Vi vill här betona vikten av att regeringens styrning av Vattenfall är fortsatt professionell och ligger i linje med statens beslutade ägarpolicy.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

24. Visit Sweden AB, punkt 16 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Eric Palmqvist (SD) och Ulf Lindholm (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Besöksnäringen kan vara den bransch som drabbades hårdast av coronapandemin. Hotell, konferensanläggningar och campingar fick se sin beläggingsgrad närma sig noll, restauranger gapade länge tomma och nöjesparker kunde aldrig öppna. Även om vissa turistattraktioner kunde kompensera för en del av de uteblivna utländska besökarna med ett ökande antal svenska besökare drabbades besöksnäringen sammantaget oerhört hårt. Här vill vi särskilt betona Visit Swedens roll. Visit Sweden har som huvudsakligt uppdrag att marknadsföra Sverige för utländska turister och vi menar att det är centralt att regeringen verkar för att bolagets marknadsföringsinsatser stärks. Vidare menar vi att det tillfälliga svemesteruppdrag som bolaget fick under

pandemin att även marknadsföra Sverige gentemot svenskar ska permanentas för att fortsatt stärka den inhemska besöksnäringen.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Visit Sweden AB, punkt 16 (S)

Fredrik Olovsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka motionsyrkanden om Visit Sweden. Vi vill i detta särskilda yttrande påminna om det förslag om ökade medel till Visit Sweden som återfinns i Socialdemokraternas alternativ till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 24 Näringsliv, som lades fram i motion 2023/24:2634 (S) och som sedermera avslogs av riksdagen (bet. 2023/24:NU1, rskr. 2023/24:109). I motionen finns förslag om att anslaget 1:7 Turismfrämjande som får användas av Visit Sweden ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens budgetförslag för att förbättra Sverigebilden och få fler besökare till Sverige.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2022/23:140 2023 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:68 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning angående det statliga ägandet och de statligt ägda företagens demografiska ansvar och vilka demografiska effekter det har och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen bedrivs ekonomiskt effektivt, och i de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statliga bolagens vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omarbete ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur styrningen av de statligt ägda bolagen kan förtydligas ytterligare med hänsyn till de internationella riktlinjerna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag bör verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällen och öka exportvärdet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statligt ägda bolagen snarast möjligt ska återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i respektive bolag och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur vidare krav på utvärdering och kontroll av de statligt ägda bolagens hållbarhetsredovisning kan införas och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsägda företag bör uppträda neutralt och därför inte ska vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:150 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avyttra AB Svensk Bilprovning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:294 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att sälja eller avveckla samtliga statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:310 av Cecilia Rönn (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är dags att sälja SAS och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:372 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ålägga Sveaskog att anvisa marker för torvbruk på de marker Sveaskog förfogar över och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:400 av Patrik Jönsson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av sänkta finansiella mål för SJ AB och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utförsäljning av Telia och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som skapar bättre balans mellan ekonomiska mål och samhällsuppdrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:444 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt ägande och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statens bolagsportfölj med fokus på eventuella avyttringar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens mål om minst 40 procent av vardera könet i statliga bolagsstyrelser ska tas bort som hållbarhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över statliga bolags opinionsbildande arbete för att tydliggöra att bolagens kommunikationsarbete måste bedrivas på ett förtroendeingivande sätt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska initiera avyttringen av Lernia AB i enlighet med det bemyndigande som riksdagen har beslutat om och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en uppdelning av Postnord AB och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över statens finansiella mål för SJ AB som bör sänkas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska Spel ska delas i två olika bolag där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska avyttra den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Visit Sweden i uppdrag att stärka sina marknadsföringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta Visit Swedens tillfälliga svemesteruppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:586 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:680 av Leila Ali Elmi (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör skrota Samhalls vinstkrav och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:695 av Boriانا Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avveckla det statliga ägandet i SAS och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:810 av Kadir Kasirga (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra Telia i en samhällsbärande riktning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:915 av Rebecka Le Moine m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskogs bolagsordning bör kompletteras med ett krav på att verksamheten ska ske inom ramen för miljö kvalitetsmålet ”Levande skogar” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskogs mål för skyddade områden om 20 procent (exklusive naturhänsyn i produktionsskogen) ska vara ett minimikrav som utgår från naturvärden, med en god geografisk spridning, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog bör ges ett tydligt ägardirektiv med målet att Sveaskog ska vara föregångare i hållbart skogsbruk, genom bl.a. utveckling av ett ekosystembaserat och hyggesfritt skogsbruk samt att bidra till ett rikt djurliv, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska offentliggöra sina naturvärdesinventeringar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog i de fall Sveaskog säljer jaktlicenser eller kvoter för jakt bör låta jakten anpassas efter tillgången på vilt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska respektera det strikta skyddet för arternas viloplats och fortplantningsområden för de arter som finns omnämnda i artskyddsförordningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog årligen måste redovisa i årsredovisningen hur den avverkade volymen skog har sänkt värdet på statens skogar i förhållande till vad

motsvarande virkesvolym är värd på rot och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:960 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sälja statens innehav i flygbolaget SAS och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att statliga svenska företag inte ska kunna stämna andra stater enligt ISDS-klausulen utan riksdagens godkännande och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten som aktiv och ansvarsfull ägare bör se över de statligt ägda bolagen och deras vd:ars roll med syftet att de inte ska ägna sig åt politisk opinionsbildning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1409 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att sälja fler statligt hel- och delägda företag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1861 av Joakim Sandell m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statligt ägda företagen ska lämna Svenskt Näringsliv och i stället ansluta sig till en arbetsgivarorganisation som inte bedriver politisk opinionsbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sin ägarpolicy ska ställa krav på att de statligt ägda bolagen redovisar vilka organisationer de är medlemmar i eller stöder på annat sätt samt hur stora belopp som betalas till varje organisation årligen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1877 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska anta vetenskapligt baserade klimatmål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska anta handlingsplaner för att nå vetenskapligt baserade klimatmål för den egna verksamheten och bidra till Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag i ägardirektiv ska uppdras att verka för att nå miljömålen, Parisavtalet samt målen i Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1878 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att avbolagisera SJ och återta fjärtrafik i ett statligt verk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2005 av Sofie Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över hur Sveaskog kan få i uppdrag att ytterligare utveckla naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2068 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte minska Sveaskogs skogsinnehav och att använda en del av Sveaskogs marker för att fortsätta att utveckla metoder för vardagshänsyn och för att utreda förutsättningarna för kontinuitetsskogsbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2107 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att sälja Svevia AB och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2346 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2492 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör göra genomlysningar av sina bolagsportföljer för att avyttra hela bolag eller de delar av bolag som med fördel kan drivas av andra aktörer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2537 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avyttra statens aktier i Orio AB och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en successiv försäljning av statens aktier i Bilprovningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2539 av Lars Englund (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en ökad statlig styrning av Vattenfall AB och dess dotterbolag, där dessa ges ett förnyat uppdrag i syfte att öka planerbar elproduktion på kortast möjliga tid där vinstintresset eventuellt behöver elimineras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2683 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ägarstyrningen av Vattenfall AB och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om valberedningsarbetet i de statliga bolagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkalla bemyndigandet att sälja Aktiebolaget Svensk Bilprovning och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Företag med statligt ägande

<i>Företag med statligt ägande</i>	<i>Statens ägarandel (%)</i>	<i>Bemyndigande att ändra statens ägarandel</i>	<i>Samhällsuppdrag</i>	<i>Uppdragsmål</i>
Akademiska Hus	100			
Almi Företagspartner	100		JA	JA
Apoteket	100			
Apotek Produktion & Laboratorier	100		JA	
Arlandabanan Infrastructure	100			
Eurofima	2			
Green Cargo	100			
Göta kanalbolag	100		JA	JA
Infranord	100			
Jernhusen	100			
Kungliga Dramatiska teatern	100		JA	
Kungliga Operan	100		JA	
Lernia	100	JA		
LKAB	100			
Miljömärkning Sverige	100		JA	
Postnord	60,7			
Rise	100		JA	JA
Samhall	100		JA	JA
Saminvest	100		JA	JA
SAS	21,8	JA		
SBAB	100			
SJ	100			
SOS Alarm Sverige	50		JA	JA
Specialfastigheter Sverige	100			
Statens bostadsomvandling	100		JA	
Sveaskog	100		JA	
Svedab	100		JA	JA
Svensk Bilprovning	100	JA		
Svensk Exportkredit	100		JA	JA
Svenska Spel	100		JA	JA
Svenska skeppshypotekskassan	100			
Svenska rymdaktiebolaget	100		JA	JA
Svevia	100			
Swedavia	100		JA	JA
Sweden House	36			
Swedfund International	100		JA	JA
Systembolaget	100		JA	JA

<i>Företag med statligt ägande</i>	<i>Statens ägarandel (%)</i>	<i>Bemyndigande att ändra statens ägarandel</i>	<i>Samhällsuppdrag</i>	<i>Uppdragsmål</i>
Telia Company	39,5			
Teracom Group	100			JA
Vattenfall	100			
Visit Sweden	100			JA
Voksenåsen	100			JA